

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 100 - Zagreb, 2. studenoga 2015. godine

Zahtjev iz EU

**KAŽNJAVATI SVE
KOJI PORIČU
FAŠISTIČKE
ZLOČINE**

Zagreb

HRVATSKI SABOR O ZNAČAJU PAZINSKIH ODLUKA

Skupština SABA RH

**S MLADIMA
TREBA JAČATI
ANTIFAŠIZAM**

Jastrebarsko

**DJECA SU
UMIRALA
SVAKODNEVNO**

JUSP Jasenovac

**SEMINAR U
ZAGREBU,
BEOGRADU I
SARAJEVU**

Šibenik

FESTIVAL ALTERNATIVE I LJEVICE

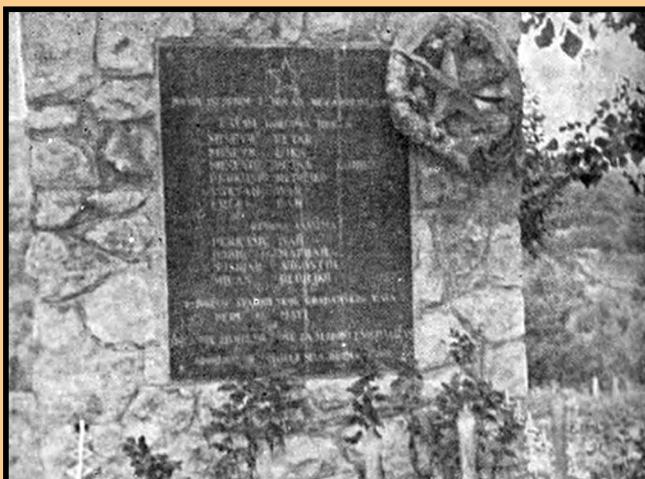
Otvoreno pismo županu Splitsko-dalmatinske županije Zlatku Ževrnji

♦Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je 19. listopada otvoreno pismo županu Splitsko-dalmatinske županije Zlatku Ževrnji koji je otkrio spomenik na temeljima spomenika borcima Narodnooslobodilačke borbe u mjestu Drum u općini Podbablje na kojem su barbarski uklonjena imena boraca i simbol te borbe zvijezda petokraka

Gospodine župane, nas borce Narodnooslobodilačkog rata Hrvatske zapanjilo je do koje mjere idete u prekidanju povijesti Narodnooslobodilačkog rata Hrvatske. Vi ste 18. listopada ove godine u mjestu Drum, općina Podbablje, otkrili spomenik na temeljima spomenika boraca Narodnooslobodilačke borbe iz tog sela. Barbarski su uklonjena imena boraca i simbol te borbe, zvijezda petokraka. Umjesto tih časnih imena stavljen je veliki križ i hrvatski grb uz natpis kojim se želi tvrditi da su svi oni, koji su tokom II.svjjetskog rata poginuli, ustvari poginuli za Hrvatsku. To je očita laž.

Vojska NDH ginula je za interes okupatora i ta se istina ničim ne može pobiti. Ovaj spomenik kojeg ste otkrili očiti je pokušaj falsifikacije prošlosti, čime se ni u kom slučaju ne možete ponositi“, kaže se u otvorenom pismu SABA RH.

Inače, blagoslov novom obilježju u Drumu dao je i župnik fra Nedjeljko Čarapić. A, kako su prenijeli mediji, Ževrnja je reagirao na Otvoreno pismo SABA RH i rekao: „Primjedbe SABA su benigne jer se radi o spomeniku posvećenom svim žrtvama koje su pale za Hrvatsku, a što se tiče nekog slova na spomeniku, zar bi u abecedi trebalo zabraniti slovo ‘U’“. Uz

Spomenik palim borcima NOR-a i žrtvama fašističkog terora podignut 1978. godine

to je Ževrnja dodao da je to spomenik „na kojem je državni grb Republike Hrvatske i križ kao simbol žrtve i patnje“.

Međutim, nije objasnio otkad je državni grb Republike Hrvatske onaj na kojem je početno bijelo, a ne crveno polje, kao što je to bilo u vrijeme NDH.

Ževrnja je tim nečuvenim potezom bez presedana, sudjelovao u novom obliku devastiranja i uklanjanja spomenika antifašističkim borcima i žrtvama fašizma.

Župan je u svom reagiranju podsjetio na spominjanje „zvijezde petokrake“ kao simbola Narodnooslobodilačke borbe u pismu SABA, i „objasnio“ kako se ne treba zaboravljati upozorenje rezolucija Europskog parlamenta u kojima se osuđuju svi totalitarni režimi, i fašistički i nacistički i komunistički, i njihova obilježja.

„To znači da se tim rezolucijama osuđuje i zvijezda petokraka, ali unatoč tomu SABA u svojem pismu koristi taj simbol kao logo. Gdje je tu logika?“ pita Ževrnja i ne odgovara od kud njemu takva logika i negiranje vrijednosti antifašizma na kojima je upravo utemeljena nova suvremena Europa.

Na istom spomeniku barbarski su izbrisana imena palih boraca i žrtava fašizma, a župan Ževrnja je otkrio novi natpis u kojem je veliko početno slovo U, a grb s prvim bijelim poljem

Fotografije na prvoj strani: Premijer s ministrima na Skupštini SABA RH / Međunarodni seminar u Sarajevu

GLAS ANTIFAŠISTA – glasilo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16,
Tel/fax: (01) 48 39 996 i 48 39 998, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr
IBAN: HR322360001101546344 (Zagrebačka banka); OIB: 78328494160; MB 03212220-000. Za izdavača: Franjo HABULIN. Uredništvo: Katica SEDMAK (glavna urednica), Bojan MIROSAVLJEV, Savan TOMAŠEVIĆ, Zvonko PETRINJAK (tehnički urednik)
e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

S mladima treba jačati antifašizam i poštivanje ljudskih prava

„Želim da nastavite ovako, radili ste dobro, rekao predsjednik Vlade RH Zoran Milanović, obraćajući se antifašistima na Skupštini i poručio da treba raditi s mladima i da je mlade nužno pripremiti i bez ikakvih dogmi poticati da istražuju, da se zalažu za pravdu, jednakost i slobodu

U velikoj dvorani Novinarskog doma u Zagrebu održana je 22. rujna Skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Pored članova Skupštine sjednici su prisustvovali i brojni istaknuti gosti, među kojima Zoran Milanović, predsjednik Vlade RH, Predrag Matić, ministar branitelja, Boris Lalovac, ministar financija, Berislav Šipuš, ministar kulture, brigadir Miroslav Komar, izaslanik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske Drage Lovrića, izaslanici gradonačelnika Grada Zagreba Slavko Kojić, pročelnik Gradskog ureda za financije i Miodrag Demo, koordinator Gradskog ureda za branitelje, Vesna Teršelić, voditeljica Documente, Zoran Pušić, predsjednik Građanskog odbora za ljudska prava, Aleksandar Tolnauer, predstojnik Savjeta za nacionalne manjine RH, Daniel Ivin, publicist, Anvar Azimov, veleposlanik Ruske federacije, Sergej Molokov, vojni izaslanik Ruske federacije, Jurij Lisenko, savjetnik veleposlanika Ukrajine, Maćej Kačorovski, savjetnik veleposlan-

Radno predsjedništvo Skupštine

stva Makedonije i drugi predstavnici veleposlanstava u RH.

Skupštinu je otvorio predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Franjo Habulin i predložio radno predsjedništvo Skupštine u kojem su bili potpredsjednici SABA RH Tomislav Ravnić, Nikola Opačić i Dinko Tamarut te Josip Milat, zamjenik predsjednika SABA RH i Marija Varović, članica Skupštine.

Zoran Milanović: Antifašizam je temeljna vrijednost koja Europu čini mogućom

Pozdravljajući članove Skupštine predsjednik Vlade RH **Zoran Milanović** je kazao da je „čovjek čovjeku drug i čovjek bi čovjeku trebao biti drug. Međutim ovih dana vidimo da ima onih koji aktivno rade i govore da bi čovjek čovjeku trebao biti hijena ili vuk“, kazao je Milanović.

„Mi stojimo za pravdu, jednakost, slobodu, za to smo uvijek stajali, borili se i borit ćemo se“, nastavio je i rekao da je danas, u vrijeme ozbiljne krize, koja je ipak daleko od toga da prijeti europskim temeljima, važnije nego ikad da pokažemo da smo ljudi, da imamo srce i mozak i da se suprotstavimo onima koji uporno šire nesnošljivost, netole-

Predsjednik Vlade Milanović govori na skupštini SABA RH

ranciju i predrasude prema drugima.

Ponovio je da izbjeglice dolaze iz nužde i podsjetio da je Europa baština renesansu od Muslimana te da tu kulturu treba poštivati, kao što su i oni ljudi u nevolji koje treba poštivati. Premijer je dodao da se u isto vrijeme treba boriti i za svoje interese te da je oboje istovremeno moguće. Također je ponovio da je Njemačka najizloženija država, a ne Mađarska, Srbija, Hrvatska ili Slovenija. „Jedino se mi ponašamo, od malih država, na pravi način, i Slovenija, na određen način. Možemo biti ponosni na sebe kao na cjelinu i zajednicu. Vidim da se humanitarni, ljudski duh među

Hrvatima nije izgubio“, kazao je i dodao da taj duh trebamo i dalje čuvati i njegovati.

Europu, naglasio je Milanović, treba braniti od onih koji imaju uzak pogled na svijet, a to se, poručio je, ne radi puškama, već upornim i doстојnim ponavljanjem onoga što je važno, „a to je da je antifašizam za jednakost, pravdu i slobodu, jednake šanse i temeljne vrijednosti koje Europu, kakva je danas, čine mogućom“.

„To je sloboda kretanja, poduzetništva, misli, izražavanja, čovjeka - da ne bude zatvoren u sebe, da ne bude mali i uzak već širok i velik, ali istovremeno poduzetan te da bude za svoju zajednicu i obitelj, ali i lo-

kalne te svjetske vrijednosti“, kazao je, dodavši da se po tome „antifašisti i ljevičari razlikuju od malih, uskih desničara. Ne konzervativaca. Konzervativizam je nešto drugo i тамо gdje uspijeva je vrlo napredna i plemenita ideologija. U Hrvatskoj nema konzervativizma, samo zatucana desnica“, upozorio je Milanović.

Želim da nastavite ovako, radili ste dobro, rekao je Milanović, obraćajući se antifašistima na Skupštini i poručio da treba raditi s mladima i da je mlade nužno pripremiti za kompleksni život ne trujući ih dogmama već potičući ih da istražuju i poštuju sebe, da se zalažu za pravdu, jednakost i slobodu.

Franjo Habulin:

U svijetu cijene naš nemjerljiv doprinos antifašizmu na čelu s Titom

Potom je na skupštini govorio predsjednik SABA RH **Franjo Habulin**. Ovogodišnja Skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske održava se u vrijeme kada cijeli svijet – od Washingtona, Londona i Pariza do Moskve i Pekinga – obilježava 70 godina od završetka II. svjetskog rata i pobjede nad najmračnjim silama i idejama svijeta ikada – fašizmom i nacizmom, kazao je Habulin. „Istovremeno, gotovo cijeli svijet ističe naš nemjerljivi doprinos i ulogu nekoliko svjetskih vojskovođa i lidera među kojima svi ističu Josipa Broza Tita. Ta istina mora se čuti i u nas, od škola i medija do primjerenih kulturnih i drugih aktivnosti. I to ne samo povodom nekih obljetnica“.

„Ova se skupština održava pod tematskim naslovom - Antifašizam u Hrvatskoj danas. Ovako određena tema implicira da se barem ukratko analizira dosadašnje razdoblje, ali primarno je ukazati na budućnost radi razvoja našeg ukupnog društva.

Općí je dojam da je naše društvo duboko podijeljeno, više no ikada. Premda će mnogi reći da je takva polarizacija sasvim uobičajena za demokratske zemlje i da takvih slučajeva ima i drugdje u svijetu, stanje u Hrvatskoj ipak je na neki način posebno. Uzrok podijeljenosti društva leži u ekonomskoj nejednakosti, koja i dalje raste i koja se odvija na dva sukladna procesa – sve većem

siromašenju više ne tako masovne srednje klase s jedne strane te obilnom bogaćenju već ionako bogate manjine. Ocjenjuje se da je izvorište ovog krupnog problema u provedenoj tajkunskoj privatizaciji. Ocjenjuje se da odgovornost za takvo stanje najvećim dijelom snose političke, ekonomске, religijske elite. Naravno, elite preferiraju autokraciju, a kroz povijest elite su uglavnom postupale po vlastitoj volji. Osiromašenje građana pogoduje desnom ekstremizmu koji nudi već viđena radikalna rješenja: podjele, netoleranciju, mržnju i sukobe, pa čak i rat. Ovdje ističem da ćemo ubuduće mi kao organizacija sve glasnije i jasnije ukaživati na neodrživost ovakvog stanja

i kretanja, upozorio je Habulin.

I koliko god nas guraju na tzv. periferiju, hrvatski antifašizam je primjer i poluga naše bolje i pravednije uloge u toj novoj Europi. Hrvatski antifašizam danas traži primjenu načela - djela govore, činjenice govore, dodao je Habulin i zaključio: „Antifašizam u Hrvatskoj danas, podrazumijeva zahtjev i borbu za novi ekonomski i društveni razvoj, primjenu znanosti u iznalaženju novih rješenja, nove društvene i ekonomski odnose, gdje su rad odnosno znanje i inovacije glavni čimbenik razvoja, a društvo se razvija u novim demokratskim okvirima.

Povijest antifašizma, NOB i poslijeratnu izgradnju do 1990. go-

Predsjednik SABA RH Franjo Habulin: Istina se mora čuti

dine treba ostaviti znanstvenicima da objektivno razmotre nedovoljno razjašnjenja pitanja, reviziju povijesti i laži o hrvatskom antifašizmu od strane profašističkih grupa, organizacija i pojedinaca.

SABA RH ostvaruje suradnju s aktualnom vlašću RH, ministrima branitelja, kulture, socijalne skrbi i

mladih, vanjskih i europskih poslova i drugih. Tu suradnju potrebno je i nadalje uporno razvijati u interesu ostvarivanja Saborske Deklaracije o antifašizmu, a radi njegovanja i promicanja vrijednosti i tekovina NOB-a, zaštite i obnove spomeničke baštine i zaštite prava i socijalnog položaja sudionika NOB-a i mobili-

zacijske cjelokupne hrvatske javnosti protiv neofašističkih i retrogradnih snaga. Poseban i stalni zadatak SABA RH sadrži se u omasovljenju organizacije i uključivanju u rad što većeg broja mladih, jer će oni sutra biti nositeljima antifašističkog svjetonazora i aktivnosti“.

Tomislav Badovinac:

Suvremeni društveni uvjeti pogoduju razmahu desnog ekstremizma i neofašizma

Tomislav Badovinac je, sudjelujući u raspravi, naglasio da širenje i jačanje ekstremne desnice u Europi jasno pokazuju da fašizam i nacionalsocijalizam nisu pojave koje ne povratno pripadaju prošlosti. „Suvremeni društveni uvjeti pogoduju razmahu desnog ekstremizma i neofašizma i u Hrvatskoj. Opća i duboka kriza u društvu, raspad dotadašnjeg socijalističkog društveno-političkog sustava i svih elemenata tog sustava – socijalne strukture, ideologije i morala u suvremenoj Hrvatskoj poprimila je zabrinjavajuće razmjere. Ona se očitovala u kriminalnoj tzv. privatizaciji, a zapravo pljački društvenog vlasništva, uz potpuno negiranje ranije izborenih socijalnih prava radnog stanovništva.

Nakon poraza u Drugom svjetskom ratu, desničarske grupe, udruženja i stranke izbjegavaju sebe na-

zivati fašističkim ili nacionalsocijalističkim. Pojavljuju se pod drugim oznakama, u različitim oblicima i s raznovrsnim programima“ upozorio je Badovinac i dodao:

„Više od zabrinutosti zbog postojanja i djelovanja ekstremno desnih grupacija, uključujući neofašističke i ustašoidne, zabrinjava floskula da je demokracija dužna omogućiti postojanje i djelovanje čak i onih koji je osporavaju. Olako se smatra da je današnja demokracija i suviše snažna da bi je mogle ozbiljno ugroziti marginalne pojave desnog ekstremizma. Događaji su opovrgli ovu vrstu optimizma i ideološkog sljepila: demokracija je u krizi, a ekstremne desne grupacije više nisu marginalne. Stoga samoodržanje suvremene države zahtijeva zakonsku regulativu koja će bitno otežati i spriječiti svaki

ekstremistički radikalizam“

Suzana Cvjetković se osvrnula na potrebu rada s učenicima u pogledu antifašističkih tema, navodeći primjere rada s učenicima na području Primorsko-goranske županije. „Mi imamo osam značajnih aktivnosti kroz godinu dana vezanih za antifašizam, posebno u suradnji sa školama, pored posjeta mjestima gdje su bili značajni događaji u antifašističkoj borbi, a organiziramo i satove povijesti za učenike“, kazala je Cvjetković.

Danijel Ivin je naglasio da se u Hrvatskoj reagira na pojavnje oblike fašizacije tek na primjedbe europskih institucija. Treba govoriti o onome što je danas demokracija jer demokracija koja se ne može braniti nije demokracija. Antifašizma nema dovoljno da reagira na pojave neofašizma i fašizma, ocijenio je Ivin.

Vesna Teršelić:

Mladi trebaju poznavati povijest na činjenicama

Vesna Teršelić je ustvrdila da je Hrvatska liga antifašista formirana s ciljem da okupi više antifašističkih organizacija kako bi se zajedno i snažnije suprotstavljam pojavama neofašizma. Posebno smo pokrenuli nekoliko aktivnosti u koje smo uključili mlade koji u školama nisu dovoljno učili o antifašizmu i antifašističkoj borbi pa ni o logorima kao što su bili Jasenovac i Jadovno u vrijeme NDH. Mladi trebaju poznavati povijest na činjenicama. Zato je važno organizirati međugeneracijsko djelovanje i ojačati antifašizam i usmjeravati mlade na poštivanje ljudskih prava i upozoravati ih na opasnosti od fašizma.

Zoran Pusić je istaknuo značaj

formiranja Antifašističke lige napominjući da će takva liga biti osnovana i u Beogradu. Antifašizam ne možemo promatrati samo kroz borbu od 1941. do 1945. godine. Fašističke ideje su i dalje mračni dio povijesti i nisu nestale 1945. godine. I znanstvenim argumentima se treba i može pokazati da je antifašistička borba svakako najsvjetlijia stranica povijesti Hrvatske, kazao je Pusić.

Tihomir Domazet naglasio je da antifašizam na novim osnovama treba tražiti i nova rješenja, uključujući i ekonomski razvoj. Znanost se u to treba više uključiti i jačati takve stavarice i kroz knjige, rekao je Domazet.

Branko Grošeta je upozorio da je prošlo već punih deset godina

od kako je usvojena Deklaracija o antifašizmu u Saboru. To je deset godina ignoriranja Deklaracije, rekao je Grošeta i dodao da su udžbenici povijesti sramotno napisani za osnovne i srednje škole, kada je riječ o antifašističkoj Narodnooslobodilačkoj borbi. Zapitao je zašto nije bilo postrojbi hrvatskih partizana na vojnoj paradi u Zagrebu, ali je bilo onih koji za Hrvatsku nemaju povijesnih zasluga, rekao je Grošeta. Dio problema je i u našim slabostima, a desnica je organizirana, upozorio je Grošeta.

Upozorio je na neprihvatljiv naziv Hrvatska domovinska vojska, pripadnici koje neki imaju čak i bolje mirovinske i druge po-

godnosti u odnosu na pripadnike NOR-a.

Krešimir Sršen upozorio je na brojne pokušaje revizije povijesti zbog čega borci NOR-a doživljaju

vaju poniženja. Izmišljen je naziv Hrvatska domovinska vojska. Radi se o onima koji su bili na strani NDH.

Antifašizam je i kućni odgoj, a u

školama ne uče o antifašizmu, kaže Sršen. Predložio je da se uputi apel javnosti da se prema izbjeglicama svi ponašaju humano, da se tim ljudima pomogne i dade podrška.

Josip Milat: *Trebamo se bolje organizirati i jače suprostavljati pojavama neofašizma*

Josip Milat je upitao što državne institucije rade u pogledu podrške antifašističkim temeljima, te je tijelima vlasti uputio kritiku da samo verbalno podržavaju antifašističke napore Saveza.

Podsjetio je da je predsjednicima Vlade, Sabora i ministrima upućeno preko 30 zahtjeva i molbi i dopisa. Ali da prave reakcije nije bilo i da antifašističke vrijednosti nisu zaštićene i podržane onako kako bi trebalo. Naglasio je da se trebamo bolje organizirati i jače suprostavljati pojavama neofašizma danas.

Jurij Lisenko, savjetnik veleposlanika Ukrajine podsjetio je na antifašističku borbu Ukrajine u Drugom svjetskom ratu. Reagirao je i na jedan istup ističući da u Ukrajini nisu na djelu desne snage i da nemaju nikakav utjecaj u Ukrajini.

Branko Čačuga je podsjetio da je moderna Europa izgrađena na četiri osnovna principa: na grčkoj filozofiji, na judeo-kršćanskom svjetonazoru, Rimskom pravu i antifašizmu !!

U preambuli Ustava RH antifašizam je upisan kao temeljna odrednica. Dakle, Hrvatska je dio te europske kulture, temeljene na spomenutim principima, pa zato i jesmo punopravna članica EU.

Stoga ova naša udruga - Savez antifašističkih boraca Hrvatske, je

izuzetno bitna za daljnji razvoj demokracije u RH. Svaki politički udar na nju je udar na demokratski razvoj. SABA RH treba biti stožerna organizacija za zaštitu ne samo povijesti antifašističke geneze, već socijalnih, političkih i ljudskih prava ratnih veterana. Da bi to djelatno i bila, mora se restrukturirati novim kadrovima s pogledima usmjerenim u budućnost, kazao je Čačuga.

Stjepan Šafran je apelirao da se bavimo više antifašizmom danas, a ne samo komemoracijama. Ne suprotstavljamo se dovoljno se dovoljno neoustaškim parolama, širenju mržnje prema antifašistima, partizanima. To je i prijetnja demokraciji i zato se treba boriti protiv neofašističkih pojava. Založio se za vraćanje prava borcima NOR-a, a ukazao je i na to da jubilarne godišnjice pobjede nad fašizmom i značajne datume iz NOB-a uglavnom organizira SABA RH, a nositelji bi trebali biti predstavnici vlasti na razini Republike Hrvatske i na lokalnoj razini.

Miloš Branković iz Gline predložio je da se na Skupštini minutom šutnje oda počast palim borcima NOR-a, što je i učinjeno. Naveo je da je u Glini održan okrugli stol u organizaciji „Glasa koncila“, na kojem je rečeno da u glinskoj crkvi nije nitko ubijen. A tamo je ubijeno preko 1900

ljudi, rekao je Branković. Napomenuo je da se na lokalnoj razini vlasti smanjuju sredstva za antifašističke udruge.

Jovan Vejnović ocijenio je da smo u Hrvatskoj u fazi ozbiljne polarizacije društva, da smo u krizi i na prekretnici. Ili ćemo krenuti u nove prostore demokracije ili prema totalitarizmu. Umjesto demokratskih iskoraka nude se smanjenja ljudskih i nacionalnih i prava na različitost. To je opasno i tome se moramo suprotstaviti, kao što se moramo suprotstaviti i onome štonki iz Crkve, a i neki iz akademskih institucija otvoreno govore - da je NOB bio zločin, da je Tito zločinac, a najopasnije je što pri tome NDH nude kao uzor.

Edo Jerman je rekao da treba govoriti o antifašizmu danas, ali i o tome što će biti s antifašizmom sutra. Budućnost antifašizma je u mladima. Spomenuo je primjer grada Buzeta u kojem je svaki šesti stanovnik član antifašističke udruge. Ukupno 1018 članova UABA od 6.200 stanovnika. Najmlađem članu je 15, a najstarijem 106 godina.

Tomislav Ravnić predložio je da se nadbiskupu Bozaniću uputi pismo sa zahtjevom da se crkveni velikodostojnici ispričaju za brojne neobjektivne istupe i objede koje se odnose na NOB i Drugi svjetski rat.

Usvojen novi Statut SABA RH

Nakon rasprave članovi Skupštine donijeli su novi Statut SABA RH s amandmanima, o kojima se pojedinačno glasovalo. Statut je uskladen s novim Zakonom o udrugama i o njemu je provedena javna rasprava u udrugama i Zajednicama udruga antifašističkih boraca i antifašista kao i na Predsjedništvu SABA RH.

U skladu s novim Statutom i Zakonom o udrugama, članovi Skupštine jednoglasno su izabrali **Ivana Fumića**

za likvidatora SABA RH. Također jednoglasno usvojen je i prijedlog Pravilnika o stegovnoj odgovornosti članova SABA RH.

Na Skupštini je postavljeno pitanje i vođena rasprava o tome kada završava mandat sadašnjoj Skupštini i do kada treba održati izbornu skupštinu. **Franjo Habulin** je objasnio da mandat članovima Skupštine istječe 7. prosinca 2015., te da će razjasniti je li moguće do tog roka sazvati Izbornu

skupštinu s novim potvrđenim delegatima, ali i zbog problema u financiranju održavanja Skupštine.

Prihvaćen je prijedlog da Predsjedništvo na narednoj sjednici utvrdi mogućnost sazivanja Izborne skupštine u primjerenom roku, kako bi se omogućilo delegiranje članova u Izbornu skupštinu i predložili kandidati za tijela SABA RH, te pripremili izvještajni, planski i finansijski dokumenti.

R.I.

Vrijednosti NOB-a su duboko utkane u istarski narod

•U povodu 72. obljetnice donošenja povijesnih Pazinskih odluka u Spomen-domu Sjedinjenja i slobode u Pazinu održana je zajednička svečana sjednica Skupštine Istarske županije i Saveza udruga istarskih antifašista

Svečanoj sjednici su, uz županije vijećnike i brojne antifašiste iz raznih krajeva Istre, Primorsko-goranske županije i Like prisustvovali i brojni gosti, među kojima predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Zoran Milanović**. Uz njega bili su istarski župan **Valter Flego**, nekadašnji predsjednik RH i počani predsjednik SABA RH **Stjepan Mesić**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Franjo Habulin**, predsjednik Skupštine Primorsko-goranske županije **Erik Fabijanić**, istarski europarlamentarac **Ivan Jakovčić**, zatim zastupnici u hrvatskom Saboru, predstavnici jedinica lokalne samouprave i mnogi drugi.

Sabor istarskih narodnih predstavnika i Pokrajinski Narodnooslobodilački odbor za Istru u Pazinu su 25. i 26. rujna 1943. potvrdili odluke o sjedinjenju Istre s maticom zemljom Hrvatskom, a u spomen na te događaje Skupština Istarske županije 2002. donijela je statutarnu odluku da se 25. rujna slavi kao Dan županije, rekla je na početku svečane sjednice **Tamara Brussich**, potpredsjednica Skupštine Istarske županije.

Pazinske rujanske odluke iz 1943.g. jasno su opredijelile budućnost Istre i Hrvatske. Istra se ne početku jasno opredijelila za demokraciju, antifašizam, poštivanje ljudskih i manjinskih prava, suživot, višejezičnost, multie-

Zoran Milanović na svečanosti u Pazinu

tičnost i multikulturalnost, za poštivanje različitosti, tako se rađa i živi u Istri, rekla je Brussich. To su generacijama naše bogatstvo i vrijednosti kojima se ponosimo, a visoko na ljestvici vrijednosti je Narodnooslobodilačka borba čije su vrijednosti duboko utkane u istarski narod.

“Mi znamo ča nan triba, ki smo, ča smo i kamo gremo. Znali smo to 43., 90., a znamo i danas”, poručila je Brussich.

Predsjednik hrvatske Vlade **Zoran Milanović** obratio se članovima skup-

štine pozdravom: “Dame i gospodo, drugarice i drugovi”, a nakon što je zbog toga dobio veliki pljesak, dodao je kako je ovaj pozdrav i danas aktualan jer pokazuje kako čovjek u teškim trenucima mora čovjeku biti drug. Pazinske su odluke antiteza izreci da je put do pakla posut dobrim namjerama. U njihovom slučaju put do uspjeha i sreće bio je popločen najboljim namjerama. Međutim, to je put koji je trebalo pregaziti, a na njemu su partizani dalmatinskih brigada, sastavljenih od boraca raznih nacionalnosti s istarskim partizanima ostvarili cilj Pazinskih odluka.

Današnja izbjeglička kriza pokazuje tko je čovjek, a tko želi da ga se tako naziva, rekao je premijer.

“Moj zadatak i zadatak mojih suradnika jest da štitimo hrvatske interese, da štitimo sigurnost hrvatskih građana i da ovo što dostojanstvenije, ali i profesionalnije odradimo, u suradnji s onim državama kojima je najteže, a najmanje prigovaraju, a to su Austrija i Njemačka”, rekao je Milanović. Naglasivši kako ćemo iza ovoga ostati čisti, ponosni kao ljudi, a kada usporedimo Hrvatsku s državama koje su istočnije od nje, vidimo da mi jesmo država civilizirana i organizirana. “Izgradnjom ograda kao jednih od najvećih sramota ovog vremena, oni koji su odrasli iza njih očito iz tih

Svečanost u pazinskom Spomen-domu

ograda ne mogu van", poručio je Milanović.

Osvrnuvši se na pitanje decentralizacije, premijer je priznao kako se slaže da odluke treba donositi najbliže ljudima, a to su općine i gradovi. Svjetan da je Hrvatska centralizirana država, Milanović kaže kako je u ovom trenutku najvažnije da na razini čitave države imamo uravnoteženo poštivanje zajedničkih standarda. Naime, u prve četiri godine, ova se Vlada morala baviti redom u državi, pripremama za poštivanje elementarnih pravila i financijskom krizom. Na kraju smo, kako je rekao premijer, uspjeli da Hrvatska raste kao uredno drvo, a ne kao šikara.

"Mi se sistemski tim stvarima nismo uspjeli baviti, a sada hoćemo i možemo i budemo, jer je zemlja stabilnija i deficit je pod kontrolom. Na razini države treba dogovoriti koja su prava županija i gradova, ali i koje su njihove obaveze", poručio je premijer Milanović.

Bivši hrvatski predsjednik i počasni građanin Istarske županije **Stjepan Mesić**

izrazio je zadovoljstvo što se u ovakvim prigodama ne zaboravlja one koji su u teškim trenucima ponijeli zastavu borbe za slobodu u Drugom svjetskom ratu. Mesić, koji je i počasni predsjednik SABA RH, kaže da bi volio da je tako u cijeloj Hrvatskoj i da se povijest ne zaboravlja i ne falsificira.

Istarski župan **Valter Flego** istaknuo je da se 25. rujna 1943. zbio najvažniji događaj u istarskoj povijesti. "Bez toga danas ne bismo imali našu Istru", rekao je Flego. Dodao je da je tih davnih dana odabran put kojim Istrani i Istra žele poći, opredjeljujući se za Istru slobodnih, ravnopravnih i uspješnih građana.

U nastavku je govorio u rezultatima koje je Istra do sada ostvarila, posebno u turizmu. No, sve to nije došlo slučajno već promišljeno, rekao je Flego, izdvojivši početak gradnje nove bolnice i studentskog doma u Puli, odlagališta otpada Kaštjun, navodnjavanje Vulture, ističući potrebu gradnje druge trake Istarskog

Stjepan Mesić: Volio bih da se u cijeloj Hrvatskoj povijest ne zaboravlja niti falsificira

ipsilona i druge cijevi tunela kroz Učku.

Flego se osvrnuo na veliku centraliziranost države, izdvojivši vojne objekte koji se zbog sporosti administracije ne mogu iskoristiti za druge namjene i otvaranje novih radnih mjeseta. Zato to treba promijeniti, a obaveze i odgovornosti spustiti na niže razine. "Iskreno vjerujem da je decentralizacija put kojim Hrvatska treba krenuti, i da je to najučinkovitija formula za rješenje gospodarskih problema s kojima se Hrvatska susreće. Drago mi je da u svojim govorima decentralizaciju Hrvatske spominju premijer i predsjednica Hrvatske", poručio je župan Flego.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa Svečane sjednice Skupštine Istarske županije sudjelovali su Mješoviti pjevački zbor "Roženice" iz Pazina, pod ravnateljem Ines Kovačić-Drndić, Vokalna skupina "Istravaganti" iz Umaga, pod ravnateljem Sergiu Bernicha, te popularna pazinska etno-skupina "Veja".

Valter Flego s ponosom govorio o istarskom antifašizmu

Grad Pazin

SVEČANA SJEDNICA GRADSKOG VIJEĆA

♦Svečanom sjednicom Gradskog vijeća, kojem je u Pazinu uz brojne uzvanike prisustvovao i istarski župan Valter Flego obilježena je 72. obljetnica donošenja Pazinskih odluka 13. rujna 1943. o sjedinjenju Istre s maticom domovinom Hrvatskom

Prije svečane sjednice Gradskog vijeća na spomen-ploču na zgradu, u kojoj su donesene Pazinske odluke u Ulici Družbe sv. Ćirila i Metoda te podno glavnoga križa na pazinskom groblju, položeni su vijenci.

Inače, sjednica Gradskog vijeća u Pazinu održana je 11. rujna i bila je početak mnogih događaja kojima je obilježena najznačajnija istarska obljetnica.

Svečani skup započeo je intonira-

njem himne „Lijepa naša domovino“ i svečane pjesme „Krasna zemljo, Istra mila“ u izvedbi mješovitog zbara Roženice.

Na tom skupu istarski župan **Valter Flego** rekao je da su Pazinske odluke temelj današnje moderne Istre, regije koja njeguje i čuva tekovine antifašizma, multikulturalnosti i ravnopravnosti svih njezinih građana. Izražavajući zahvalnost borcima i svima onima koji su

doprinijeli oslobođenju Istre i njezinom sjedinjenju s maticom domovinom, župan je istaknuo kako je put do slobode bio mukotrpni, ali je konačni rezultat bio itekako vrijedan te borbe. U svom izlaganju župan se osvrnuo i na aktualne izazove pred kojima se nalazi ova regija te je, u skladu s duhom prevladavanja zapreka kojeg baštinimo i koji izvire iz Pazinskih odluka, izrazio vjeru u bolju i sretniju budućnost Istre.

Podsjećajući na događaje iz 1943., gradonačelnik Pazina **Renato Krulčić** istaknuo je kako se veličina Pazinskih odluka ne ogleda isključivo u njihovom nesumnjivo velikom povijesnom značaju već i u aktualnosti njihovih poruka danas, 72 godine nakon njihovog donošenja. Ideali slobode, antifašizma, nacionalnog ponosa, prava na samoodređenje i ravnopravnost predstavljaju temelje našeg modernog društva i iziskuju stalni angažman na dalnjem afirmiraju tih vrijednosti.

Milan Antolović, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pazin, uz osrvt na zbivanja iz 43. godine, zahvalio je županijskim i gradskim vlastima koje njeguju tradicije antifašizma i Narodnooslobodilačke borbe, te istaknuo važnost pamćenja i obilježavanja ovih slavnih događaja, upravo u Pazinu kao sjedištu županije i gradu u kojem su povijesne rujanske odluke i donešene.

Neposredno prije sjednice delegacija Grada položila je vijenac na spomen-ploču na zgradu u kojoj su prije

Svečana sjednica Gradskog vijeća Pazina bila je uvod u šire obilježavanje 72. obljetnice Pazinskih odluka

72 godina donijete povijesne odluke o sjedinjenju Istre s maticom Hrvatskom, a u spomen na sve žrtve rata

položen je vijenac i zapaljene svijeće na središnjem križu mjesnog groblja Moj mir.

Zagreb

Hrvatski sabor istaknuo značaj Pazinskih odluka

•Predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko je na početku saborskog zasjedanja 25. rujna ove godine podsjetio kako se toga dana obilježava 72. obljetnica od donošenja odluke o sjedinjenju Istre, Rijeke, Zadra i otoka s maticom domovinom, te pozvao zastupnike da minutom šutnje odaju počast svima koji su položili svoje živote za Hrvatsku

Ovaj dan značajan je za očuvanje jedinstvenosti hrvatskog teritorija jer je na današnji dan prije 72 godine u Pazinu Narodnooslobodilački odbor za Istru donio odluku o sjedinjenju Istre, Rijeke, Zadra i otoka s maticom zemljom Hrvatskom. U listopadu iste godine ta je odluka potvrđena na drugom zasjedanju ZAVNOH-a u Plaškom”, kazao je Leko.

U proglašu Narodnooslobodilačkog odbora koji je prethodio odluci o sjedinjenju istaknuto je da je hrvatski narod dokazao kako je Istra hrvatska zemљa i da će tako ostati. Time su se, naglasio je, Istra, Rijeka i Zadar te ostali anektirani dijelovi hrvatskog Primorja, Gorskog kotara, Dalmacije i jadranskih otoka izborili za slobodu od tuđinske vlasti.

“Na današnji dan prije 72 godine definirane su zapadne granice Hrvatske i udareni temelji moderne hrvatske države koja želi čuvati svu kulturnu raznolikost hrvatskog naroda i nacionalnih manjina na svom cjelokupnom

Josip Leko u Saboru govori o Pazinskim odluka

području. Prigoda je ovo da izrazimo poštivanje hrabrosti pripadnika Narodnooslobodilačkog pokreta tih hrvatskih krajeva, a njihovim stanovnicima čestitamo 72. godišnjicu Pazinske

odluke te poželimo uspješan razvoj u slobodi i mirnom suživotu s njihovim sugrađanima iz redova nacionalnih manjina”, kazao je predsjednik Hrvatskog sabora Leko.

Kažnjavati sve koji poriču fašističke zločine

♦Europska komisija želi da i Hrvatska, kao i druge države koje to do sada nisu učinile, u svojem Kaznenom zakonu izrijekom navede da je umanjivanje ili negiranje zločina fašizma, nacizma ili holokausta kažnjivo djelo

Nakon što je zagrebačko Općinsko državno odvjetništvo odbacilo kaznenu prijavu protiv autora poruke "Pedere u logore", objavljene na jednom od internetskih portalova, jer je autor taj poziv objavio pod utjecajem "psihologije mase, zbog čega nije imao namjeru poticati na nasilje i mržnju", DORH se napokon trgnuo. Zagrebačko Županijsko državno odvjetništvo poništalo je odluku općinskog državnog odvjetništva i naložilo provođenje istrage. Nakon toga DORH je na svojim internetskim stranicama objavio da je zbog uočenih pogrešnih odluka općinskih i županijskih državnih odvjetništava pokrenuta provjera svih postupaka i presuda za kazneno djelo poticanja na nasilje i mržnju vođenih u zadnje tri godine. Tko zna bi li do toga buđenja središnje državno-odvjetničke institucije i sada došlo da vijest o odbacivanju kaznene prijave u slučaju pokliča "Pedere u logore" nije objavljena u medijima, piše Jutarnji list.

Obrat u slučaju te kaznene prijave, slučajno ili ne, uslijedio je nakon po-

sebne konferencije posvećene temi borbe protiv rasizma, ksenofobije i govora mržnje u Europskoj uniji, održane prije nekoliko dana u Bruxellesu. Glavna poruka konferencije je da se članice EU moraju snažnije boriti protiv rasizma, ksenofobije i govora mržnje jer im je to ne samo zakonska, već i moralna obveza. Povjerenica EU za pravosuđe Vera Jourová također je nedavno pozvala države članice da u potpunosti provedu obvezu iz Okvirne odluke Vijeća Europe od 28. studenoga 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima u nacionalno zakonodavstvo. Zaprijetila je da će EK pokrenuti postupke prema onim članicama koje ne provode okvirnu odluku o tom pitanju. Jurova je provala niz članica EU, među kojima i Hrvatsku, što nisu pravilno i u potpunosti prenijele navedenu Okvirnu direktivu, tj. u svom zakonodavstvu nisu jasno kriminalizirale negiranje holokausta.

Nakon odgovora iz hrvatskog Ministarstva pravosuđa kontaktirali smo

ponovno dužnosnike Europske komisije koji su nam neslužbeno potvrđili da je Hrvatska "uglavnom" usvojila zakon, ali da je problem u tome što je on preopćenit i ne sankcionira dovoljno jasno i specifično zločine nacizma ili holokaust. Komisija želi da i Hrvatska, kao i druge države koje to do sada nisu učinile, u svojem kaznenom zakonu izrijekom navede da je umanjivanje ili negiranje zločina fašizma, nacizma ili holokausta kažnjivo djelo.

I dok je za Europsku komisiju problem u preopćenitosti naših kaznenih normi, iz ovdašnje perspektive problem je i u izbjegavanju njihove provedbe u praksi. Iako primjera javnog poticanja na nasilje i mržnju u hrvatskoj praksi itekako ima, kako na nogometnim stadionima, koncertima, a pogotovo na internetskim portalima i društvenim mrežama ili skupovima i tribinama na kojima se javno tvrdi da je ustaški logor u Jasenovcu bio tek radni logor, u hrvatskoj kaznenoj sudskoj praksi u protekle se tri godine, koliko je sadašnji Kazneni zakon na snazi, nije dogodilo ništa.

Priopćenje Udruge antifašista i antifašističkih boraca Grada Splita Ideološka cenzura Slobodne Dalmacije

♦Mi, članovi Udruge antifašista i antifašističkih boraca Grada Splita, s dubokom nevjericom i ogorčenjem doživjeli smo zabranu objavljivanja tekstova novinara Damira Pilića, a pogotovo njegove kolumnе o stavovima hrvatskih maturanata, od kojih tri četvrtine smatra kako NDH nije bila fašistička država

U mjesto da uredništvo Slobodne Dalmacije tim alarmantnim povodom priredi ozbiljnu temu u kojoj bi analitički razmotrilo uzroke i posljedice takvih rezultata, kao i društvenu odgovornost naših političkih aktera za tako porazne stavove naših mladih, to uredništvo zabranjuje tekst koji kritički analizira navedeni fenomen.

Zar možda uredništvo Slobodne Dalmacije (odnosno glavni urednik) dijeli stav kako NDH nije bila fašistička država? I zar nije znano s koje političke strane dolaze pokušaji povijesnog revisionizma, odnosno umanjivanja zločinačkog karaktera NDH, čime se nastoji rehabilitirati fašizam? Ako Pilićeve kolumnе nisu podobne za Slobodnu Dalmaciju, onda predlažemo da, u cilju objektivnog informiranja javnosti, što je

osnovno načelo demokratskog novinarstva, u skladu s temom kolumnе, objaviti Predizbornog programa Domoljubne koalicije predvodene HDZ-om o domomljublju, barem onaj koji se odnosi na „jačanje domoljublja, osobito među mlađima“.

Nažalost, očito je da veliki dio mlađih u Hrvatskoj nije svjestan zločinačkog karaktera ustaške države, ali još je žalosnije da uredništvo Slobodne Dalmacije zabranjuje tekstove koji na to ukazuju, dok istovremeno angažira "jake desne kolumnističke snage" čiji im politički jednostrani i propagandni tekstovi nimalo ne smetaju.

Udruga antifašista i antifašističkih boraca Grada Splita, a vjerujemo i svi humanistički i demokratski opredjeljeni građani, ne mogu ostati ravnodušni na

ovakve pokušaje ideološke cenzure, tim više što ovo nije usamljen slučaj u Slobodnoj Dalmaciji, koju su upravo splitski i dalmatinski antifašisti 1943. godine na Mosoru osnovali. Stoga najodlučnije protestiramo zbog ovakvih cenzorskih postupaka aktualnog uredništva, koji su u 21. stoljeću apsolutno neprihvatljivi. Gospodo, Reuters se ne može zaustaviti!

Ako se već uredništvo Slobodne Dalmacije ideološki svrstalo uz koaliciju, zna se koju, onda ta novina više ne zaslužuje nositi ime Slobodna Dalmacija, pa bi bilo pošteno da promijeni ime, u na primjer: „Novo doba“ - poznate novine ustanovljene rujna 1943., one iste godine, kada su partizani utemeljili Slobodnu.

Prof. emeritus dr. sc. Josip Milat, predsjednik

Spomenik svećeniku antifašistu Šimi Milanoviću

•Kao mnogi svećenici u Istri i Šime Milanović, odmah po kapitulaciji Italije uključio se aktivno u NOP i borio za socijalnu i nacionalnu pravdu, pridružujući se željama Istrana za oslobođenje zemlje od fašističkog režima i sjedinjenje Istre s domovinom Hrvatskom, a bio je i član Narodnooslobodilačkog odbora sela Slum

Narodnom svećeniku poginulom u NOR-u Šimi Milanoviću, otkriven je novoizgrađeni spomenik uz cestu Buzet - Brest, nedaleko mjesta gdje je stradao kao prva žrtva Romelove ofenzive. Spomenik su otkrili najmlađi stanovnik sela Slum 11-godišnji **Alen Posedel**, najstarija stanovnica Sluma 82-godišnja **Marija Zlatić** te njena vršnjakinja **Danica Rajko**, nećakinja pokojnog Milanovića koja je tih ratnih godina živjela u župnom dvoru u Slumu, gdje je Milanović obavljao pastoralnu službu.

- Drago mi je da je spomenik podignut, a opet toliko mi je teško jer ne mogu zaboraviti kako je ubijen, rekla je sa suzama u očima Danica Rajko. U povodu otkrivanja spomenika Šimi Milanoviću, obiljetnice ratnih događanja na Čičariji i 70. obiljetnice oslobođenja zemlje, u selu Slum, na livadi između crkve i spomen-obilježja NOR-a, održan je masovan antifašistički skup na kojem su svim sudionicima dobrodošlicu zaželjeli predstavnici sela Slum **Miloš Božić** i **Branko Zlatić**, piše Glas Istre.

- Ištine radi, Šime Milanović, župnik u tim teškim ratnim danima, kada se radilo o biti ili ne biti, opredijelio se za ono što je najuzvišenije moglo biti - stao je uz vlastiti narod, uz svoje Slumce i dijelio s njima dobro i zlo, rekao je Miloš Božić.

Predsjednik Udruge antifašista Buzeta **Edo Jerman** s ponosom je istaknuo da je izgradnjom spomenika narodnom svećeniku Šimi Milanoviću, prije svega velikom čovjeku, domoljubu, humanistu, partizanu, realizirana višegodišnja želja.

- Šime Milanović rođen je 1905. godine u Kringi, a zaređen 1933. godine. Kao istaknutog narodnjaka često su ga napadali fašisti. Postao je žrtva njemačke vojske u prvoj Romelovojoj ofenzivi na Istru. Ubijen je na cesti prema Buzetu u listopadu 1943. godine hicem u glavu. Nijemci su pokušali uvjeriti laniškog župnika i dekana **Josipa Aničića** da su kod Milanovića u torbi pronašli nekoliko bombi, što je neistina kojom su se željeli opravdati, istaknuo je Jerman.

Naglasio je također da se kao mno-

gi svećenici u Istri i Milanović odmah po kapitulaciji Italije uključio aktivno u NOP i borio za socijalnu i nacionalnu pravdu, pridružujući se željama Istrana za oslobođenje zemlje od fašističkog režima i sjedinjenje Istre domovini Hrvatskoj, a bio je i član NOO-a sela Slum, gdje je iskazivao spremnost za pomoć mještanima toga kraja. Govoreći o aktualnom trenutku, Jerman je retorički upitao otkud hrabrost nekih koji bi htjeli da se zaborave strahote rata.

- Nažalost i 70 godina nakon rata

- Kada govorimo o svećenstvu, moramo biti iskreni. Svećenici su u velikoj većini časni, vrijedni i pošteni, ali imaju onih koji relativiziraju našu povijest i šire mržnju. Većina istarskog svećenstva bila je u II. svjetskom ratu na strani slobode, sjedinjenja i oslobođenja Istre od opštva, međutim Crkva to relativizira kako bi nas uvjerila da oni svećenici koji su bili u borbi, možda nisu dostojni vjere. U Istarskoj enciklopediji je 138 biografija svećenika i crkvenih dostojanstvenika, te je podatke dala Crkva, ali tamo nema

Šime Milanovića ni Kuzme Jedrečića, svećenika koji je blagoslovio partizansku zastavu, ni mnogih drugih. Mi moramo čuvati istinu, stoga tražimo od našeg kardinala da se ispriča hrvatskoj javnosti, a obratit ćemo se i Svetom Ocu Papi koji zaslužuje izuzetno poštovanje jer je veliki humanist i čovjek koji želi dobro cijelom čovječanstvu, naglasio je Ravnić.

Istarski župan **Valter Flego** poručio je da je su rujanske odluke, povjesne Pazinske odluke, događaj 20. stoljeća u Istarskoj županiji.

- Antifašizam je bio i borba u NOR-u, ali on je puno više od toga, rekao je Flego. Naglasio je da je antifašizam i ono što ovih dana rade i Austrija i Njemačka vezano za prihvatanje izbjeglica, za razliku od bodljikave žice i vojske na granicama, koji to sigurno nisu.

- Antifašistička borba ne predstavlja samo borbu za slobodu, nego i borbu za uspostavu temeljnih društvenih i demokratskih vrijednosti koje su izraz zrelosti civiliziranog društva, a prisjećanje na žrtvu svećenika Milanovića, znak je borbe protiv svega nečovječnog i znak potrebitne utjehе pružene narodu, istaknuo je **Ivan Grujić** izaslanik ministra branitelja Predraga Matića.

U kulturno umjetničkom programu sudjelovali su mješoviti pjevački zbor GD "Sokol" Buzet, Klapa Pinguentum, mlada harmonikašica **Vanesa Jakac**, glazbenici **Damir Ugrin**, **Silvio Ugrin** i **Valentina Carpenetti**, harmonikaš **Branko Zlatić** te srednjoškolka **Martina Černeka**.

G. Č. Š.

Slike: S. Jermanis
Svečanost otkrivanja spomenika svećeniku antifašistu Šimi Milanoviću

moramo se boriti argumentima i istinom protiv laži i protiv iskrivljavanja istine i strahovati od fašizma i nacizma koji jača i s kojim se nažalost susrećemo. Nećemo dati da nas se proganja i ponizava niti ćemo zaboraviti žrtve NOR-a; 17.000 Istrana, od toga 621 Buzećan i 241 Ćić, istaknuo je Jerman te poručio da je budućnost antifašizma u mladima.

Neven Mikac, načelnik laniške općine, teritorijalno najveće, ali stanovništvo najsiromašnije istarske općine, na čija 144 četvorna kilometra živi svega 329 stanovnika i koja je neovisno o tome ostala bez statusa posebne državne skrbi, poručio je kako se nuda da će županijske i državne vlasti ubuduće imati više sluha gledi integrarnog razvoja takvih područja koja zaostaju u razvoju. Potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske te predsjednik županijskog Saveza udrug antifašista **Tomislav Ravnić**, govorio je o odnosu crkve prema svećeniku Šimi Milanoviću.

•Na zgradi Grada Samobora svečano je otkrivena Spomen-ploča Samoborskoj omladinskoj antifašističkoj grupi

OTKRIVENA SPOMEN-PLOČA MLADIM ANTIFAŠISTIMA

U povodu Dana Grada Samobora i 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, **Branimir Šiljak**, predsjednik Gradskog vijeća Samobora otkrio je Spomen-ploču Samoborskoj omladinskoj antifašističkoj grupi (SOAG), osnovanoj u lipnju 1941. godine, koja je svojom aktivnošću pružala otpor okupatoru i domaćim izdajnicima. Svečanost je upriličena ispred zgrade Uprave Grada Samobora (na kojoj je spomen ploča postavljena) na Trgu kralja Tomislava.

Nazočne su pozdravili **Branimir Šiljak**, predsjednik GV Samobor, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH i **Petar Raić**, predsjednik UABA Samobor. Svečanosti su, među inim, prisustvovali **Mladen Matijašec** i **Stjepan Šafra**, potpredsjednici ZUABA ZŽ i GZ, **Franjo Golenko**, predsjednik Društva „Josip Broz Tito“ Samobor, **Višnja Hotko**, predsjednica Odbora za koordinaciju udruga žena antifašistkinja SABA RH, poklonici antifašizma iz Zagrebačke županije, Grada Zagreba i predstavnici političkih stranaka – SDP-a i SRP-a, te građani. Posebno su srdačno pozdravljeni preživjeli članovi SOAG-a **Dragutin Horvat Gaga** (komandir) i **Josip Cvetković Joža**.

Kako je u svom izlaganju rukao Petar Raić, Grad Samobor u povijesti SKOJ-a i radničkog pokreta zauzima istaknuto mjesto. U tom je gradu 1929. godine bilo sjedište SKOJ-a, sve do 27. srpnja 1929. godine kada je žandarmerija kralja Aleksandra ubila u samoborskom skloništu **Miju Oreškog** (sekretar SKOJ-a) i njegovog bra-

Petar Raić, predsjednik UABA Samobor obraća se okupljenima

ta Slavka. Pružajući zajednički otpor u sukobu s policijom, poginuo je i **Janko Mišić**, također jedan od legendarnih sedam sekretara SKOJ-a, rođen u selu Slani Dol kod Samobora. U neposrednoj blizini Samobora u šumi Anin dol, 1. kolovoza 1937. godine održan je osnivački kongres Komunističke partije Hrvatske. Te događaje i procese pratiti politička diferencijacija u gradu i okolici, te pred Drugi svjetski rat 1941. godine tu djeluje nekoliko grupe antifašista od kojih je najistaknutija – Samoborska omladinska antifašistička grupa (SOAG).

Grupa se od lipnja do rujna 1941. godine sastaje ilegalno na raznim lokacijama

(Stari grad, Parkovi, „Hutice“), vršeći pripreme za oružani otpor, prikuplja oružje i surađuje s aktivistima Narodnooslobodilačkog pokreta. U listopadu 1941. godine članovi grupe su otkriveni i uhapšeni. Sve njih je ustaški režim osudio najprije na smrt, kasnije su im određene vremenske kazne. Nakon izlaska iz zatvora članovi SOAG-a nastavljaju s djelovanjem povezujući se s aktivistima NOP-a u Samoboru i Žumberku, a u razdoblju od srpnja do rujna 1943. godine priključuju se partizanskim jedinicama. Četiri člana Samoborske omladinske antifašističke grupe poginula su u NOR-u, a trojica su teško ranjena u borbama i ostali invalidi.

U NOR-u je oko 200 građana Samobora stradalo kao žrtve fašističkog terora, najčešće kao zatočenici u logorima. U istom razdoblju s područja Samoborskog kotara više od tisuću partizanskih boraca sudjelovalo je u NOR-u, a preko 200 ih je poginulo. Mladost je bila na čelu antifašističke kolone. Ne samo skojevcu, već i brojni mladi aktivisti koji su djelovali u ilegali tijekom NOP-a, kasnije se uključili u partizanske jedinice. Takva skupina bila je i Samoborska omladinska antifašistička grupa. Raduje spoznaja da nakon devastiranih i uništenih spomen obilježja tijekom 90-ih, uz financijsku potporu Grada Samobora, a na prijedlog UABA Samobor, kao sjećanje na hrabre mlade ljude postavljena je spomen-ploča.

B. M.

Svečano otkrivena Spomen-ploča Samoborskoj omladinskoj antifašističkoj grupi

SEMINAR U ZAGREBU, JASENOVCU, BEOGRADU I SARAJEVU

♦Spomen-područje Jasenovac bilo je domaćin sudionicima seminara "Memory Week" koji se od 28. rujna do 2. listopada održavao u Zagrebu, Jasenovcu, Beogradu i Sarajevu

Organizator seminara je Dokumenta: Centar za suočavanje s prošlošću, u sklopu programa Druga jesen, čiji su organizatori Spomen-područje Jasenovac, muzej Topografija terora iz Berlina, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Muzej novejše zgodovine iz Ljubljane, Centar za građansko obrazovanje iz Podgorice, Mirovna akcija iz Prilepa, Associazione Quaranta-settezeroquattro iz Gorizie, Volonterski centar Zagreb, Udruga Goli otok "Ante Zemljar", Srpsko narodno vijeće i Antifašistička liga RH iz Zagreba. Sudionici seminara su uz stručno vodstvo kustosa Spomen-područja Jasenovac razgledali Memorijalni muzej Jasenovac, obišli spomenik "Cvijet" i spomeničko područje, te sudjelovali u diskusiji o izazovima s kojima se susreće Spomen-područje Jasenovac. Nakon posjeta Spomen-području Jasenovac, sudionici su se uputili u Beograd i Sarajevo na nastavak seminara u kojemu sudjeluje i kustos Spomen-područja Jasenovac **Ivo Pejaković**.

Banja Luka

♦Susret antifašista jugoistočne Europe u znaku obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom

Organizaciji Društva „Josip Broz Tito“ iz Banja Luke u tom je gradu upriličen 8. susret Lige antifašista jugoistočne Europe pod nazivom „Dani balkanske ljubavi“ (6. susret bio je 2013. godine na zagrebačkom Bundeku) na kojem je prisustvovalo stotinjak poklonika antifašizma iz Hrvatske zajedno sa brojnim sudionicima iz Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Slovenije i Crne Gore. Kako je istaknuo **Hakija Abdić**, predsjednik Lige antifašista, osnovni smisao manifestacije je zbližavanje naroda i kultura u regiji kroz druženje, pjesmu i folklor na univerzalnim vrijednostima antifašističke borbe naroda Europe. Ovaj susret, rekao je **Marko Raca** iz Društva „Josip Broz Tito“ Banja Luka, posvećen je

U Sarajevu je 30. rujna 2015. povodom 70 godina od oslobođenja ustaškog logora Jasenovac, otvorena privremena memorijalna intervencija „Paviljon sjećanja na proboj i žrtve Koncentracijskog logora Jasenovac“. Paviljon je postavljen na platou ispred Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine. Sarajevo je drugi grad u kojem je Paviljon otvoren, a još 2013. postavljen je na Cvjetnom trgu u Zagrebu. Paviljon je rad više autora: **Saše Simprage**, koncept, **Davida Kabalina**, arhitektura i **Nike Mihaljevića**, dizajn.

Ideja paviljona je da se ovom umjetničkom intervencijom podsjeti građane na užase i strahote logora te osjećaj gubitka slobode. Materijal od kojeg je izrađen Paviljon je spaljeno drvo koje podsjeća na zapaljene logorske barake.

Paviljon su otvorili **Elma Hašimbegović**, direktorka Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine, **Vesna Teršelić**, voditeljica Documente – centra za suočavanje s prošlošću, **David Kabalin**, autor te **Ivo Pejaković**, kustos Memorijalnog muzeja Spomen-područja Jasenovac. Na-

kon otvaranja, održana je i javna tribina pod nazivom „Međunarodna suradnja na razvijanju kulture sjećanja na Holokaust i Drugi svjetski rat“.

Podsjecamo, dana 22. travnja 1945. posljednja grupa zatočenika logora Jasenovac krenula je u proboj iz logora Jasenovac, a sam proboj se sastojio od dva odvojena događaja. Prvo je tog dana ujutro u 10 sati izvršen proboj zatočenika iz centralnog dijela logora koji je nosio naziv Jasenovac III-Ciglana. Na posljednjem prebrojavanju uvečer 21. travnja, u logoru je bilo 1073 zatočenika, a za sam proboj se odvila njih oko 600. Proboj iz logora Jasenovac III-Ciglana preživjelo je 90 zatočenika.

Navečer istog dana dogodio se proboj zatočenika koji su bili zatočeni u samom mjestu Jasenovac, u dijelu logora koji se zvao Jasenovac IV-Kožara. Od 157 zatočenika koji su bili zatvoreni u tom dijelu logora, proboj je preživjelo njih 12. Zbog tih događaja, datum 22. travnja je izabran kao središnji dan sjećanja na sve žrtve logora Jasenovac.

Ivo Pejaković

SAČUVATI VRIJEDNOSTI ANTIFAŠIZMA

70. obljetnici pobjede nad fašizmom.

Prije početka službenog dijela programa položeni su vijenci i cvijeće na spomenik na Trgu poginulih boraca NOR-a u centru Banja Luke. Kako smo saznali, spomen-područja i obilježja iz Narodno-oslobodilačke borbe u gradu na Vrbasu, i općenito u Republici Srpskoj, primjereno se održavaju, što je zasluga tijela vlasti i stalne skrbi SUBNOR-a grada i Republike. Njegovanju i razvijanju tradicija NOR-a pridaje se izuzetna pozornost. Na spomenicima palim borcima nema nikakvih grafitnih poruka, oštećenja i sl., naprotiv, okoliš spomen-područja je u zelenilu, lijepo uređen. Ono što posebno raduje jest da oko spomenika na Trgu poginulih boraca je velik broj mlađih, djece i građana koji uživaju u miru i zelenilu okoliša.

Kao administrativni, gospodarski i politički centar sjeverozapadne Bosne, koji leži na važnom raskrižju putova, Ba-

nja Luka je imala veliki vojno-politički značaj i za Nijemce i za NDH, tijekom NOR-a. Banja Luka je bila sjedište župe Sana i Luka (NDH), jedan od najjačih garnizona u Bosanskoj krajini i srednjoj Bosni. Istovremeno, na banjalučki garnizon oslanjala su se sva okolna ustaško-domobradska uporišta i četnici. Sam grad bio je u dva maha u centru teških borbi na području Bosanske krajine. Grad su konačno 22. travnja 1945. godine oslobodile jedinice 10. udarne divizije 5. korpusa.

U sklopu manifestacije zapažen nastup u kulturno-umjetničkom programu imali su i predstavnici iz Hrvatske. Sudionike je pozdravio **Ivan Plješa**, zagrebački Partizanski zbor interpretirao je pjesmu „Oj Mosore, Mosore“, a **Višnja Hotko** kazivala je stihove „Čamac na Kupi“ **Vladimira Nazora**. Posjet Banja Luci bio je ugodan. Nažlost – prekratak.

B. M.

DJECA SU UMIRALA SVAKODNEVNO

♦Kod spomenika zatočenoj djeci „Majka s djetetom“ na mjesnom groblju upriličen komemorativni skup u povodu 73. obljetnice njihova oslobođanja iz ustaškog logora u akciji boraca 4. kordunaške brigade NOV Hrvatske

Oni koji govore da je ovdje bio dom za djecu, neka objasne u kojem je to dječjem domu za samo tri mjeseca umrlo 468-ero djece – kazao je **mr. Ivan Fumić**, potpredsjednik SABA RH (inače i sam dijete logoraš i autor knjige „Djeca – žrtve ustaškog režima“) na komemorativnom skupu u povodu 73. obljetnice oslobođanja djece iz ustaškog logora u akciji 4. kordunaške brigade NOV Hrvatske. Među svim nacističkim društvima jedino je NDH imala dječji logor. Nalazio se u Jastrebarskom, a 468 mladih života djece Kozare, Like, Banije i Korduna svirepo je uništeno ustaškim terorom 1942. godine. U logoru su završila djeca nakon ofenzive na Kozari, te dijelovima Hrvatske naseđenim srpskim življem. Prije toga su bila u logoru Stara Gradiška, gdje su svakodnevno umirala i ubijana. Samo u logoru u Sisku je umrlo 1.600 djece starosti od šest mjeseci do deset godina. Zbog pritisaka Talijana i Nijemaca, ustaške su vlasti preostalu djecu premjestile u Jastrebarsko. Cilj im je bio, kad ih već ne mogu ubiti, da one koji prežive pretvore u ustaše, slično turskim janjičarima, istaknuo je Fumić.

Počast stradaloj djeci

Minutom šutnje i polaganjem cvijeća i vijenaca ispred spomenika „Majka s djetetom“ (autor **Stivo Petanić**) na mjesnom groblju odana je počast stradaloj djeci (u izaslanstvu SABA RH bili su **Mihajlo Veljić**, preživjeli logoraš, **Franjo Habulin**, predsjednik, **Ivan Fumić**, potpredsjednik SABA RH i **Vinko Šunjara**,

član Predsjedništva ZUABA ZŽ i GZ. Skup su pozdravili **Domagoj Šlat**, zamjenik gradonačelnika Jastrebarsko, **Petar Raić**, predsjednik ZUABA ZŽ i GZ, **Vinko Kalečić**, predsjednik UABA Jastrebarsko i **Mile Knežević**, član Sekcije boraca 8. kordunaške divizije SABA RH. Komemoraciji su među inim nazočili **Željka Kovačić**, predsjednica Gradskog vijeća Jastrebarsko, **Branko Kljajić**, predsjednik i **Mirko Miladinović**, potpredsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije, **Jovan Vejnović**, predsjednik i **dr. Tomislav Badovinac**, počasni predsjednik Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske. **Đurđica Simovska** recitirala je vlastite stihove posvećene stradaloj djeci, a **Višnja Hotko**, predsjednica Odbora za koordinaciju udruga žena antifašistkinja SABA RH pročitala je ulomak iz sjećanja Mihajla Veljića, preživjelog zatočenika (u to vrijeme bio je dvanaestogodišnjak).

-Iz Stare Gradiške smo kamionima premješteni u Okučane otkuda smo vlastom došli u Zagreb. Prije toga smo dobili logoraške brojeve vezane oko vrata. Najprije su nas odveli u raskužnu postaju, ošišali nas i obukli u ustaška odijela crne boje, u kratke hlače, bluze i kape. Na reverima bluza i kapa bilo je prišiveno slovo „U“. Onda su nas vlakom odvezli u Jastrebarsko. Najčešće smo jeli kuhanu neslanu misiraču (tikva, bundeva, op.a.), išli smo plijeviti povrće na ekonomiju. Zbog slabe ishrane i loših uvjeta života zavladala je dizenterija od koje je umro veliki broj djece, a mjesni grobar **Franjo Ilovar** je svakodnevno dolazio i odvozio zaprežnim kolima umrлу djecu. Glav-

na časna sestra je bila **Berta Pulherija**, rođakinja zločinca **Mile Budaka**, ali je najokrutnija bila sestra Merceda. Prema nama je dobra bila jedino sestra Viterba, koja je nakon rata radila u vojnoj bolnici u Kunišćaku kao medicinska sestra, stoji u sjećanju Mihajla Veljića, koji je kasnije kao oficir JNA došao u službu u garnizon Jastrebarsko i prisustvovao otkrivanju spomenika na mjestu gdje su djeca bila pokopana.

Partizani spašavaju malisane

Dječji logor u Jastrebarskom osnovan je 12. srpnja i djelovao je do studenog 1942. godine. Logor je organiziran na tri lokacije: barake i konjušnice talijanske vojske, dvorac grofova Erdody i franjevački samostan. U logoru je bilo zatočeno preko tri tisuće djevojčica i dječaka. Novo poglavlje za djecu zatočenika ispisala je 4. kordunaška brigada pod zapovjedništvom **Nikole Vidovića**, koja je 26. kolovoza 1942. godine oslobođila logor. Za vrijeme akcije partizana, djeca nisu znala o čemu se radi, ali kada je pobegao stražar izišla su van i rekla borcima tko su i odakle su. Dok su stigle neprijateljske postrojbe iz Zagreba i Karlovca, partizani su daleko odmakli. Na žalost, 1.500 djece u logoru Reka nije tada oslobođeno, jer partizani za taj logor nisu znali. Ostalu djecu poveljili su sa sobom u Žumberak. Djeca, za koju je liječnik ocijenio da ne mogu dalje ostala su u selu Pečno i raspoređena po kućama, da bi ih nakon nekoliko dana ustaše u ofenzivi vratile u logor, a dio ubile i bacile u jamu Jazovka. Kada se kasnijim istraživanjima potvrdilo da u jami ima dosta dječjih kostura, istraživanja su prekinuta početkom devedesetih, iako se danas tamo komemoriraju samo navodne žrtve partizana.

Da nije bilo hrvatskih obitelji koje su se po cijenu vlastitog života založile za spas napuštene srpske djece, teško je zamisliti da bi ijedno dijete preživjelo uvjete u kojima su se u logorima nalazili. Mnoge su obitelji usvojile djecu. Preživjela djeca svjedoče o velikoj pomoći Hrvata, mještana iz Jastrebarskog i okolnih sela i Zagreba, a osobito odgojiteljica iz sela Rude kod Samobora.

B. M.

Izaslanstvo SABA RH položilo je vijenac na spomenik stradalim malim logorašima

POHOD NA ČAVIĆ BRDO

Središnjim dijelom Banije, od Hrvatske Kostajnice u dolini Une do Starog Sela u dolini Gline, proteže se greben Zrinske gore (greben čine vododerine između rijeka Une, Kupe i Gline), te Šamarica s najvišim vrhom Prisjeka (Piremida), na 615 metara nadmorske visine kod Čavić brda. Tu, na Čavić brdu, kod spomen obilježja, svake se godine organizira svojevrsni „sat povijesti“ – sjećanje u povodu polaganja prve zakletve banijskih i sisačkih partizana. Lani je komemorativni skup izostao uslijed vremenskih neprilika i oštećenja šumskih putova, pa se nije moglo do Čavić brda.

Zahvaljujući velikom trudu i primjerenoj organizaciji UABA Petrinja, ove godine i pored kiše, u nedjelju 27. rujna, terenskim vozilima dokle se moglo, a dale je pješice, poveća skupina članova UABA Petrinje i izaslanstva SABA RH i Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije, otvorili su „koridor“ te je nastavljena tradicija – svečano obilježavanje prve partizanske zakletve. Ispred spomenika (rad kipara **Zdenka Kolacia**), položeni su vijenci i cvijeće. Pročitan je i tekst zakletve koju su partizani na ovom mjestu prvi put položili 28. rujna 1941. godine.

Zrinka Čorić, predsjednica UABA Petrinje, ukratko je podsjetila na značaj partizanske zakletve i na razvoj oružanog otpora na Baniji. U poslijeratnim sjećanjima i literaturi navođeni su različiti datumi polaganja partizanske zakletve na Čavić brdu. Najtočnije je o polaganju zakletve svjedočio **Ranko Mitić**, sekretar Kotarskog komiteta KPH Gline u svom članku „Neka sjećanja s Banije“. Tako je ustvrdio nedavno preminuli **Adam Dupalo**, legendarni banijski partizan u svojoj knjizi „Banija i Sisak u NOP-u 1941.“ Dupalo je svake godine nazočio svečanosti u povodu spomena na partizansku zakletvu, rekla je Čorić. O aktualnom trenutku antifašizma u Hrvatskoj, govorio je **Milovan Bojčetić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije.

U NOR-u su borci polagali svečanu zakletvu da će vjerno služiti domovini i svom narodu i da će se boriti protiv okupatora i njegovih slugu. Nakon što je u Biltenu Vrhovnog štaba NOVJ, 19. kolovoza 1941. godine objavljen tekst partizanske zakletve, i komandanti triju odreda na

♦*Zbog vremenskih neprilika i oštećenja cesta, lani se nije moglo do Čavić brda. Ove godine, zahvaljujući velikom trudu UABA Petrinja, i pored kiše, otvoren je „koridor“ te je nastavljena tradicija – svečano obilježavanje prve partizanske zakletve*

Baniji – Šamaričkog, Vasilj Gačeša, Kalinskog, Artur Turkulin i Sisačkog, Vlado Janić Capo, dogovorili su da 28. rujna 1941. godine sva tri odreda svečano polože partizansku zakletvu na Čavić brdu na Šamarici. U donošenju ove odluke i pripremama za polaganje zakletve sudjelovali su i Marijan Cvetković, Jurica Kalac, Đuro Kladar, Tone Štajcar, Ranko Mitić, Stanko Bjeljac i Milan Pavlović Mićun.

Na svečanost polaganja prve partizanske zakletve na Baniji došli su komandant NOPO Korduna i banije **Ivan Rukavina** i politički komesar **Srećko Manola**. Oni su donijeli i tekst zakletve, koji je odobrio Glavni štab, objavljen prvi put u kolovozu 1941. godine u partizanskom listu „Gerilac“. Autor je **Nikica Pavlić**, banjalučki novinar, predratni komunist i aktivni sudionik NOP-a. Partizanska zakletva objavljena je u Hrvatskoj 10. rujna 1941. godine u Okružnici br. 4, komandirima partizanskih odreda u Kordunu i Primorju, koju je izdao „Operativni komitet Karlovac“.

Nakon polaganja zakletve, borcima se obratio **Vasilj Gačeša** naglasivši među ostalim, da je pristupanje u partizanske redove potpuno dobrovoljno i „ako ima pojedinaca koji misle da neće moći izdržati teškoće da se slobodno javi i da će biti oslobođeni“. U ime boraca Hrvata govorio je **Marijan Cvetković**, komesar Sisačkog partizanskog odreda, a u ime boraca žena, govorila je partizanka **Milka Tarabić**. U stroju koji je položio zakletvu bilo je 188 boraca (13 žena), 132 Srba, 54 Hrvata i 2 Slovenca.

-Prvu partizansku zakletvu polagali smo 28. rujna 1941. godine na šamaričkom putu, odmah iznad našeg logora, svjedočio je **Ranko Mitić**. Polaganje naše prve partizanske zakletve predstavljalo je tada veliku manifestaciju narodnooslobodilačkog pokreta. Zakletva koju smo položili je službena partizanska zakletva, što su je polagali i drugi partizanski borci. To

Spomenik partizanskoj zakletvi na Čavić brdu (rad Zdenka Kolacia)

je imalo velik odjek u našem kraju. Naročito je imalo veliko značenje istupanje Marijana Cvetkovića, kao Hrvata u vezi sa širenjem bratstva i jedinstva srpskog i hrvatskog naroda ovog kraja.

Tada je bilo najaktualnije boriti se za bratstvo i jedinstvo Srba i Hrvata. Jer, uvjeriti srpski narod u našem kraju da su Hrvati na strani NOB-a, bilo je vrlo teško. Ali, nama je sada bilo mnogo lakše, kada je narod video uniformirane hrvatske borce kao partizane i kasnije istupanje Marijana Cvetkovića, pa akciju na Gradac koju su uglavnom izveli Hrvati iz logora Kaline, zapisao je u svojim sjećanjima Mitić.

Poslije svečane zakletve na Čavić brdu uslijedilo je polaganje zakletve i drugih grupa i odreda. Kasnije, ožujka 1942. godine i svibnja 1943. godine, Vrhovni štab unosi izmjene u tekst svečane zakletve, ali i dalje ostaju kao osnovni i bitni njeni elementi: služenje domovini i svom narodu, i nepoštедna borba protiv okupatora i domaćih izdajnika do konačnog oslobođenja zemlje.

B. M.

Počast strijeljanim borcima Prvog splitskog i solinskog partizanskog odreda

◆ U organizaciji Udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Sinja i Splita 26. kolovoza je kod spomenika u Ruduši kod Sinja obilježena 74. obljetnice formiranja i strijeljanja pripadnika Prvog splitskog i solinskog partizanskog odreda

Program obilježavanja počeo je polaganjem vijenaca na Spomen ploču na splitskim Plokitama, na mjestu gdje je formiran Prvi splitski partizanski odred. Potom su članovi Sekcije mladih antifašista položili vijence na mjestu borbe i pogibije pripadnika Prvog splitskog partizanskog odreda u Košutama. Središnji dio obilježavanja obljetnice upriličen je kod spomenika strijeljanim pripadnicima Prvog splitskog i solinskog partizanskog odreda u Ruduši.

Nakon 'Lijepo naše' i minute šutnje za poginule partizane, branitelje iz Domovinskog rata i za preminulog gradonačelnika Sinja **Ivicu Glavana**, na spomen-obilježje 23 strijeljanih položeni su vijenci i zapaljene sveće. Vijence su položila izaslanstva gradova Sinja i Splita, predstavnici udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Sinja, Splita, Solina, Makarskog primorja, Trogira, predstavnici splitskog SDP-a, SRP-a te predstavnici RNK Split i obitelji poginulih.

Kao i proteklih godina, komemoraciji su nazočili i mlađi uzrasti RNK Split, na čelu s počasnim predsjednikom kluba **Žarkom Mihaljevićem**.

Kod spomenen-obilježja u Ruduši okupljenima se obratio predsjednik UABA Sinj **Stipan Samardžić** koji je u svom govoru podsjetio na događaj od prije 74 godine.

'Ti mladići, prije sedam desetlje-

ća, krenuli su u borbu s jednim jedinim ciljem, a to je borba protiv onih koji su napali njihovu zemlju. Oni su junaci, jer su tada riskirajući svoje mlade živote krenuli u neizvjesnost, krenuli su u borbu za slobodu.'

Samardžić je istaknuo i da u Hrvatskoj sada vlada oblik pokušaja revizije antifašističkog pokreta, što nije dobro, jer je to vrijeme povjesno za hrvatski narod koji se prvi u Europi organizirano suprostavio fašizmu.

'Ukoliko budemo revidirali i uporno pokušavali promjeniti prošlost od prije sedam desetljeća može nam se dogoditi da u budućnosti revidiramo i Domovinski rat, a to ne smijemo nikako dozvoliti, jer to je svjetla točka naše novije prošlosti. Tada su se naši branitelji časno borili protiv jednog novog oblika fašizma i pobijedili ga, kako bi mi imali slobodnu Hrvatsku', kazao je Stipan Samardžić.

U ime Grada Sinja okupljenima se potom obratio i sinjski dogradonačelnik **Zlatko Ugrin**, izrazivši dobrodošlicu svima koji su došli u Sinj kako bi odali počast onima koji su dali svoje nevinе živote za slobodu.

Prigodnim riječima okupljenima se obratio i počasni predsjednik RNK Splita **Žarko Mihaljević**

Komemoracijsku prisutstvo vijenac položili i mlađi nogometari Radničkog nogometnog kluba Split, na čelu s počasnim predsjednikom kluba Žarkom Mihaljevićem

Polaganje vijenaca strijeljanim borcima Prvog splitskog i solinskog partizanskog odreda

ko **Mihaljević** koji je kazao kako će ovaj nogometni klub uvijek i vjerno štovati i sjećati se mladića koji su iz dresova RNK Splita otišli boriti se za slobodu.

Pozdravne riječi okupljenima u ime mladih antifašista Splita uputio je **Nebojša Visković**.

Ovoj komemoraciji nazočio je i splitski gradonačelnik **Ivo Baldasar**, koji je kazao kako se moraju poštivati povjesne činjenice, a jedna od tih je antifašistička borba. Baldasar je podsjetio i da su spomenici koji svjedoče o tom vremenu mahom uništeni, te da su cijeloviti ostali samo ovaj u Sinju i jedan u Splitu. U svom govoru splitski gradonačelnik osvrnuo se na potrebu da Grad Split dobije ulicu ili spomen park u čast prvih splitskih partizana, naglašavajući kako bi se možda mogao naći kompromis među splitskim vjećnicima. Predložio je da taj naziv bude 'Prvi splitski odred', što su okupljeni primili s negodovanjem, predlažući da naziv ulice bude 'Prvi splitski partizanski odred'. Baldasar je kazao kako se i on zalaže za taj naziv, ali da za to nema većinu u gradskom vijeću.

Prigodno je u sjećanje na poginulu 23-tojicu pjesmu Jure Kaštelana kazivala **Zorica Grubišić**, članica mladih antifašista Splita, a moderator komemoracije bio je **Vitomir Perić**.

Bijele ruže za stradale mališane

•Na dječjem groblju Viktorovac kod spomen-obilježja na kojem su pokopana djeca, žrtve ustaškog terora u Sisku, održan komemorativni skup i položene bijele ruže posvećene najmlađim nevinim stradalnicima

Udječjem logoru u Sisku, koji se nalazio na nekoliko lokacija, tzv. Prihvatalištu za djecu (od kolovoza 1942. do siječnja 1943. godine), bilo je zatočeno 6.693 djevojčica i dječaka s Kozare, Banije, Korduna i iz Slavonije. Nekima su roditelji završili u Jasenovcu, gdje su ubijeni, ili na prisilnom radu u Njemačkoj. Sisački mrtvozornik **dr. David Egić** službeno je zabilježio smrt 1.152 djece koja su pokopana u Sisku, a kasnija evidencija učitelja **Ante Dumbovića** utvrdila je smrt 1.630 mališana.

Spomenik kojeg su Siščani podignuli još 1961. godine na mjestu zloglasnog ustaškog dječjeg logora na obali rijeke Save u Sisku, kao znak sjećanja na strahote 7.000 mališana – zatočenika tog logora, devastiran je i oštećen tijekom 90-ih godina. Koncem 2013. godine, na poticaj Udruge antifašističkih boraca i antifašista „Brezovica“ i uz finansijsku potporu Sisačko-moslavačke županije spomenik je obnovljen (otkrio ga je **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH). Također, spomen-ploče na dječjem groblju Viktorovac na kojem su pokopana djeca, žrtve ustaškog dječjeg logora – obnovljene su. Na tom je mjestu, u subotu 10. listopada upriličen komemorativni skup kojem su naznačili brojni poklonici antifašizma iz ZUABA Sisačko-moslavačke županije i ZUABA ZZ i GZ, te članovi Srpskog na-

rodnog vijeća i Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske. Zapaljene su svijeće i položene bijele ruže na posljednjem počivalištu nevino stradale djece.

Komemoraciji su, među inim, naznačili gradonačelnica Siska **Kristina Ikić Baniček**, otpravnica poslova veleposlanstva Republike Srbije u Hrvatskoj **Bosa Prdonović**, velečasni **Branimir Motočić** u ime Katoličke Crkve, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije **Milovan Božetić**, bivši logoraši, ali i – najmlađi, djeca u dobi kao i mališani zatočeni u logoru. Održan je parastos koji je služio mitropolit zagrebačko-ljubljanski **Porfirije** sa svećenstvom eparhije.

Govoreći na komemorativnom skupu, **Aleksandar Tolnauer**, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, naglasio je kako je na takvom mjestu teško govoriti, ali je još teže šutjeti, jer kad umre dijete svijet bi morao stati i zadrhtati težinom tuge, neizmjernog bola, jer je umro dio nas i dio svijeta.

- Od uspostave tzv. NDH, na osnovu rasnih zakona, na snagu je stupio sustav progona i likvidacije Srba, Roma i Židova, kao i političkih neistomišljenika, izolacijom u tzv. radne sabirne logore, ali i tzv. dječja prihvatališta, odnosno logore. Logor u Sisku bio je u sastavu Prolaznog logora za izbjeglice, a u njega su kaznene ekspedicije ustaša i Nijemaca gotovo tije-

kom čitavog rata dovlačile žene i djecu. Majke su gonili na prisilni rad u Njemačku, a djecu trpali u tzv. prihvatališta iz kojih se teško izlazilo. Nažalost, danas se nerado i veoma malo govori kako o stradanjima u ustaškim dječjim logorima, tako i o onima koji su uz najveći rizik spašavali tu djecu. Na djelu je radikalni i agresivni povijesni revisionizam koji ne samo da pokušava opravdati i rehabilitirati sistem tzv. NDH, nego negirati stradanja u logorima, te proglašavati revisionistima one koji ukazuju na punu međunarodno-povijesno verificiranu istinu o toj tvorevini – istaknuo je Tolnauer.

Po riječima **mr. Ivana Fumića**, potpredsjednika SABA RH (inače i sam dječji logoraš) i autora knjige „Djeca – žrtve ustaškog režima“, dječji logor u Sisku, čiji je upravitelj bio **dr. Antun Majžar**, formiran je kao „Prihvatalište za djecu izbjeglica“, a ustvari za djecu Srba. Bio je smješten u nekoliko zgrada bivšeg Jugoslavenskog sokola solane Reiss, samostana sestara Sv. Vinka i Osnovne škole u Novom Sisku. Prvi logoraši dovedeni su 3. kolovoza 1942. godine – i to 1200 srpske djece iz logora Mlaka kod Jasenovca i 1200 srpske djece iz logora Stara Gradiška. Djeca su prethodno bila nasilno odvojena od majki i potom smještena u logor Sisak, i to ona s Kozare i iz Potkozarja. U listopadu 1942. godine dopremljena je i posljednja grupa od 2000 djece, koju su također na silu odvojili od majki. Djeca su pokupljena nakon akcije čišćenja terena od NOV POH po ustaško-njemačkim jedinicama na području Banje, Moslavine, Slavonije, Korduna i Bosanske Krajine.

Uvjeti i način života bili su jednaki kao i u ostalim ustaškim logorima, iako se ovdje radilo o veoma maloj djeci. Neadekvatan smještaj, glad, nedostatak higijenskih uvjeta, krajnje oskudna ishrana, doveli su do teških oboljenja, a naravno i brojnih smrти. Mora se imati u vidu da su u logoru bila djeca od svega par mjeseci, pa do 10 godina starosti i zato nije čudno da su u takvim okolnostima masovno umirala. Umrlo ih je čak 1.800 za samo pet mjeseci postojanja ovog logora. Preživjela djeca upućena su u zagrebačke logore početkom listopada 1942. godine. Posljednja grupa upućena je u Zagreb 8. svibnja 1943. godine, i time je prestao postojati najveći i najokrutniji dječji logor u NDH. B. M.

Gradonačelnica Siska Kristina Ikić Baniček i predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Vlade RH Aleksandar Tolnauer polažu bijele ruže

Završen projekt Dvostruki teret - učenje o nacionalsocijalizmu i holokaustu

• Prošle školske godine u hrvatskim školama započeo projekt „Dvostruki teret – učenje o nacionalsocijalizmu i holokaustu u Europi“ koji je inicirao Goethe-Institut Kroatien. U Novom Vinodolskom predstavljeni su radovi učenika srednjih škola iz Beograda, Sarajeva, Veszpréma, Koprivnice i Zaprešića koji su godinu i pol radili na projektu zajedno s profesorima, umjetnicima i stručnjacima

Cilj projekta je da spomen-područja, arhivi i muzeji te stručnjaci iz znanosti, pedagozi, učitelji i mladi na licu mesta istražuju konkretnе povijesne priče te da uz podršku umjetnika i kulturnih pedagoga mogu ostvariti vlastite umjetničke projekte. Prvi je korak u okviru projekta načinjen dvodnevnim simpozijom u Zagrebu, a zatim je ostvaren zajedničko putovanje sudionika u njemački grad Weimar, u blizini kojeg je i Memorijalni kompleks Buchenwald.

Preko 130 učenika, nastavnika i partnera međunarodnog projekta „Dvostruki teret – učenje o nacionalsocijalizmu i holokaustu u Europi“ okupilo se na završnom događaju – ljetnoj školi koja je održana krajem lipnja u Jasenovcu i Novom Vinodolskom. Projekt je inicirao Goethe-Institut Kroatien, a proveden je uz pomoć europskog fonda „Europa za građane – Aktivno europsko sjećanje“.

Ljetna škola započela je posjetom spomen-području Jasenovac gdje je organizirano vodstvo i razgovor s učenicima. U Novom Vinodolskom predstavljeni su radovi učenika srednjih škola iz Beograda, Sarajeva, Veszpréma, Koprivnice i Zaprešića koji su godinu i pol radili na projektu zajedno s profesorima, umjetnicima i stručnjacima iz područja nacionalsocijalizma i holokausta.

Svaka se škola prezentirala u drugom mediju ostvarenom u suradnji s mnogobrojnim lokalnim partnerima, stručnjacima i umjetnicima. Prikazana su dva dokumentarna filma koja su radili učenici iz Zaprešića i Veszpréma, kazališna predstava učenika iz Beograda, muzejska izložba učenika iz Saraje-

va i umjetničko-edukativna intervencija u javnom prostoru učenika iz Ko-

jačanje svijesti o zajedništvu, uključiti učenike u sve faze rada, od istraživanja preko kreativnog rada s umjetnicima i stručnjacima do prezentacije u vlastitom gradu, a na kraju i na ljetnoj školi u Novom Vinodolskom. Koliko rad na projektu utječe na percepciju sadašnjosti, jesu li se kroz projekt promjenili neki stavovi, kolika je važnost izvannastavnog obrazovanja i uključivanje posjeta spomen-područja u nastavu povijesti te najosjetljivije pitanje – na koji način smo spremni govoriti o ratu devedesetih? Zanimljivo je da su

upravo učenici u anketi zatražili da se budući projekti bave time, a većina nastavnika smatra da za to još nije vrijeme.

Udruga Festival suvremenog židovskog filma bila je jedan od partnera projekta te je od ožujka 2014. sudjelovala na nizu aktivnosti: od panel diskusija, preko studijskog putovanja u Buchenwald do suradnje sa Srednjom školom „Ban Josip Jelačić“ iz Zaprešića na izradi njihovog kratkometražnog filma.

Zaključen je i natječaj za esej o toleranciji ili holokaustu u organizaciji Udruge Festival suvremenog židovskog filma Zagreb. Riječ je o pilot-projektu kojim je Udruga izravno pozvala škole koje su sudjelovale na Edukacijskom jutru održanom 14. travnja 2015. godine u Zagrebu, s namjerom da taj program njihovim učenicima ne

bude samo jednokratno iskustvo, već da i naknadno razmisle o porukama koje su na njemu čuli te da se kreativno izraze, potičući ih time da se dodatno educiraju o ovim temama.

K.S.

Radionica u Zaprešiću

Završne analize Projekta u Novom Vinodolskom

profesori i partneri analizirali su i evaluirali rad na projektu.

„Dvostruki teret“ je pokušao na pitanja iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti odgovoriti iz više perspektiva, potaknuti aktivno promišljanje i

Podsjećanje na zločine četnika

•Povodom 73. godišnjice stradanja Vrgorčana od četnika, u subotu 29. kolovoza članovi Udruge anti-fašista grada Vrgorca Zvonimir Pervan i Ivica Radić položili su vijence i zapalili svijeće na spomenicima žrtvama u Dragljanima i Kozici. Ranije istoga dana, to su učinili i predstavnici gradske vlasti

Prije 73. godine, talijanska vojska je u sklopu svoje operacije 'Albia' dovela u Vrgorsku krajinu oko tisuću istočnohercegovačkih četnika sa zadatkom da sudjeluju u uništenju biokovskih partizana. Pred dolazak četnika, partizani su noć prije probili talijanski obruč kod Zagvozda i probili se prema Bosni. Tako da su 29. kolovoza 1942. godine četnici udarili u prazno i pritom izvršili masakr nad stanovništвom Vrgorske krajine u selima Majići, Dragljanima s Dubravom, Vlaci, Kozici i Rašćanima i pritom ubili oko 150 ljudi. Svi su bili civili, a među njima i tri svećenika – kozički župnik fra Ladislav Ivanković, rašćanski župnik don Ivan Čondić i župnik Župe Biokovske don Jozef Braenović.

Poslije rata trojica Vrgorčana su zbog ovoga zločina svjedočila na sudjenju četničkom vojvodi Draži Mihailoviću u Beogradu. Godine 2012., povodom 70. obljetnice zločina u prostorijama Mjesnog odbora Draglja-

Članovi udruge antifašista Zvonimir Pervan i Ivica Radić polazu vijence na spomenik žrtvama

ne otvorena je izložba dokumenata i fotografija o operaciji 'Albia' koja se tamo nalazi i danas kao stalni postav.

Branko Radonić

ZABORAVLJENI

Posjetimo i uredimo spomen-obilježja naših boraca - antifašista

U Karlovačkoj županiji, prema granici sa Slovenijom, u okolini mjesta Hrašće i Ribnik u II. svjetskom ratu poginulo je od ustaša i zločinačke NDH mnogo boraca, antifašista NOV Jugoslavije porijeklom iz Istre. U mjestu Hrašće sahranjeni su u zajedničkoj grobnici njih 12. Imena im ja ne znam, sram me je. Spomen-ploču na grobnu postavio je Savez boraca NOR-a mesta Hrašće 1965. godine. Lijepo. Savez boraca NOR-a Istra nije. Grob je zapušten. Ništa čudno niti posebno u današnjoj demokratskoj Hrvatskoj.

Ostarjeli i onemoćali preostali partizani i antifašisti Iste teško se suprotstavljaju omalovažavanju značaja antifašističke borbe za današnju slobodnu Istru u demokratskoj Hrvatskoj. Teško se antifašizam brani diljem „Lijeve naše“. Zanemaranje, nebriga, lijenoš i zaborav neumitno prekriva sve pa i grobove palih za slobodu Istre i Hrvatske.

U danima kad se s ponosom sjećamo hrabrih odluka iz davne 1943. godine u Pazinu dužni smo sjetiti se onih Istrana koji su svoje živote položili za slobodu Istre boreći se daleko od nje u Gorskom Kotaru, Lici, Žumberku, Bosni, Makedoniji, Crnoj Gori ... Zahvaljujući pojedincima, drugovima antifašistima iz Karlovačke županije upoznati smo s tom činjenicom, kao i s tužnom situacijom oko održavanja spomena na njihovu veliku žrtvu. Zanemarena grobna mjesta svjedoče o nebrizi nas

sunarodnjaka, antifašista, partizana iz Istre i njihovih nasljednika na njihovu herojsku borbu.

Učinimo nešto! Posjetimo i uredimo spomen-obilježja naših boraca, antifašista iz Istre i probudimo ideju slobode koju su oni nosili u svom srcu. Trebat će nam njihova ideja i njihova snaga.

Igor Galo

TREĆI FALIŠ POSVEĆEN JE ŠIBENČANIMA HEROJIMA SUTJESKE

♦Ovogodišnji Festival alternative i ljevice (FALIŠ), održan u Šibeniku trajao je 4 dana, od 2. do 5. rujna, a bio je posvećen Šibenčanima, herojima Sutjeske. Treći Festival alternative i ljevice podsjetio je na sedamdesetogodišnjicu kraja Drugog svjetskog rata, ali i upozorio na buđenje neprijatelja s kojim se – zvao se on danas ISIL, Jobik ili Zlatna zora, imao srpski ili hrvatski prefiks, rehabilitirao Dražu Mihailovića ili pjevao o Jasenovcu i Gradiški Staroj – baš kao i s teroristima, ne pregovara

Vizualni identitet festivala i ove je godine izmijenjen, za što je zaslужan dizajner i art-direktor FALIŠ-a **Ante Filipović Grčić**. Plakat tako krasi brojka 1316 na crvenoj zviježdi, čime se odaje počast Šibenčanima koji su sudjelovali u klučnoj bitci Drugog svjetskog rata na području nekadašnje Jugoslavije – onoj na Sutjesci, gdje se 18.000 partizana borilo protiv 127.000 njemačkih vojnika. Tisuću tri stotine i šesnaest Šibenčana sudjelovalo je u toj bitci, gdje su se Josip Broz Tito i Vrhovni štab jedva izvukli iz neprijateljskog, fašističkog okruženja. Pet stotina trideset i pet boraca, partizana iz Šibenika, nije preživjelo borbu čiji je ishod mogao, na sreću nje, promijeniti kraj rata i u Hrvatskoj i njenu budućnost. Ako bi Hrvatske kakvu danas znamo i u kojoj živimo uopće bilo!

Treći FALIŠ započeo je otvorenjem izložbe radova **Alema Čurina** u Studiju Galerije sv. Krševana pod nazivom "(I)lustracija Hrvatske".

Na festivalu Fališ u Šibeniku predstavljen je rad **Borka Čelara** nazvan Prijedlog za spomenik antifašizmu, a nastao je kao odgovor na pitanje kako napraviti posvetu antifašizmu. Autor je vidi u devastiranoj tabli nastaloj u spomen našem odnosu prema naslijedu antifašizma.

U izjavi vezanoj uz svoj prijedlog spomenika, dodaje kako je u ovom slučaju bitno to što je prihvatljiv i održiv spomenik antifašizmu jedino devastirani spomenik. 'Jer kako devastirati već devastirano?', kaže Čelar.

Umjesto procesa pacifikacije događa se reustašizacija

Održan je i Okrugli stol: „Ja, hrvatski branitelj – antifašist“ - na kojem su sudjelovali **Davorka Blažević, Nikola Urukalo, Jurica Pavičić** te tribina na kojoj su govorili **Sejo Sexon i Hrvoje Klasić**.

- Danas se umjesto procesa pacifikacije, u nas događa proces reustašizacije – istaknula je Blažević, naglašavajući da smo još uvijek spremi slaviti poraženi režim, a ne antifašizam. – Ima popriličan broj branitelja kojima ne pada na pamet slaviti 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom, dan koji se slavi u cijeloj Europi.

- To se odnosi na institucionalni dio braniteljske populacije – tvrdi Jurica Pavičić. – Oni su umirovljeni, imaju višak slobodnog vremena, a kanaliziraju ga kroz

parapolitičko i paraideološko djelovanje. I to na sektaškoj osnovi. To je jedna vrlo čudna i bizarna opcija. S druge strane, poznajem branitelje koji svoje slobodno vrijeme kanaliziraju kroz volonterski angažman.

A stvari bi, jedan je od zaključaka okruglog stola, izgledale drugačije kada bismo svi glasnije govorili ono što mislimo i kada svi oni koji su dobili glasove građana ne bi zaboravljali zbog čega se te glasove dobili, kada dođu na vlast.

Velro glasan i jasan je, pak, bio Hrvoje Klasić, profesor i povjesničar, kojega je na pozornici FALIŠ-a ugostio njegov nekadašnji student Sejo Sexon, poznatiji kao lider sarajevskog benda Zabranjenog pušenja.

Za dom spremni nije stari hrvatski pozdrav

- „Za dom spremni“ nije stari hrvatski pozdrav, odnosno star je oko 80 godina kada ga je Ante Pavelić počeo koristiti. I ne muči mene što Joe Šimunić to ne zna, mene muči to što on ne pita one koji znaju. Problem je što se povjesničarima ne vjeruje. Evo, ako netko u operi „Nikola Šubić Zrinski“ nađe pozdrav „Za dom spremni“, ja ovoga trenutka dajem otakz i selim se iz Hrvatske. Nema čak ni pokliča „u boj, u boj za narod svoj“, on postoji samo u jednoj pjesmi, onoj koju je napisao Jovan Jovanović Zmaj, a koja govori o oslobođanju Srba od Turaka – rekao je Hrvoje Klasić u raspravi naslovljenoj „Abeceda ustaštva“.

- Postali smo društvo monologa, a ne dijaloga. Problem leži u tome što smo 1991. godine, umjesto da proučavamo 20. stoljeće, počeli smo ga tumačiti. Tako smo došli do absurdne situacije da smo retrogradno krenuli s ocjenjivanjem događaja iz povijesti – naglasio je Klasić, koji je dobar dio predavanja posvetio i mistifikacijama vezanim za događaje u Bleiburgu.

- Na Bleiburgu nitko nije ubijen zato jer je Hrvat ili Srbin, to je bila osveta, politički obračun. Ubijani su ustaše, četnici,

Prepuna dvorana za održavanja FALIŠ-a

Prijedlog za spomenik antifašizmu Borka Čelara

čerkezi, ali i nevini ljudi. Takve stvari, bez želje da relativiziram i opravdavam Bleiburg, dogadale su se po cijeloj Europi. Sve nevine žrtve zaslužuju piletet, no ono što me smeta jest izostanak osude režima. Bleiburg se nije trebao dogoditi i to treba osuditi, no s vremenom je postao simbol otpora komunizmu.

Drugog dana Festivala alternative i ljevice u Šibeniku glavnina programa bavila se gorućim europskim pitanjem.

Bilo je neizbjjeđno da ovogodišnji FALIŠ svako malo skrene ka temi izbjegličkog vala koji trenutačno pogada Europu. Gorućem problemu posvetio se i crnogorski autor **Andrej Nikolaidis**. - Ovih dana svjedoci smo izbjegličke krize. Suočavamo se s ozbilnjom krizom koja itekako ima veze s fašizmom i to ne samo s njegovim eksplicitnim oblicima, kao što je ono što čini Mađarska. Viktor Orban je više puta isticao da su izbjeglice velika prijetnja kršćanskoj Europi, ali ja se bojam da je upravo on prijetnja toj i takvoj kršćanskoj Europi, jer nigdje u Novom zavjetu neće pronaći uteviljenje za svoj stav. U Isusovom životu za tu količinu bezosjećajnosti i brutalnosti sigurno neće naći uteviljenje – rekao je Nikolaidis, čije je predavanje drugog dana FALIŠ-a nosilo naziv „Još jedna ovakva pobjeda nad fašizmom i neće nas više biti“.

Problem izbjeglica, ali i dubinsku analizu stanja u Siriji i na Bliskom istoku, na iznimno zanimljivom predavanju, ponudio je **Zlatko Dizdarević**, novinar, pisac i diplomat, koji je dužnost veleposlanika BiH obnašao u Hrvatskoj, Jordanu, Iraku, Siriji i Libanonu.

- Sirija je imala ugrađene socijalne komponente na visokoj razini; ozbiljno besplatno obrazovanje, ozbiljan sistem zdravstva... Bila je jedina zemlja na Bliskom istoku koja je imala dovoljno vode, hrane i energije – objašnjavao je Dizdare-

vić u razgovoru s novinarom **Damirom Pilićem**.

- Dvije stvari su u slučaju cijele situacije u Siriji jako bitne, a rijetko se ili nikako spominju u medijima. Prvo, 2009. tamo su otkrivene enormne količine naftne i plina, a drugo, Sirija je valjda jedina zemlja koja nije imala niti jedan dolar duga prema Svjetskoj banci i Međunarodnom monetarnoj fondu. A u svijetu koji se gradi po principima i filozofiji MMF-a, nije dopuštivo da jedna zemlja može biti primjer kako se može živjeti – tvrdi Dizdarević.

„Pobuna u pustinji postsocijalizma“ naziv je knjige koja je također promovirana na FALIŠ-u. Autori su **Srećko Horvat** i **Igor Štiks**, koji su s pozornice FALIŠ-a objašnjavali kako njihovo djelo nema veze s nostalgijom ili jugo-futurizmom.

Ne prizivamo 'bolju prošlost' iako nostalgija nije nužno loša

- Ne prizivamo ‘bolju prošlost’, iako nostalgiju ne smatram nužno lošom. Ljudi se okreću prošlosti kako bi kritizirali sadašnjost, a ne da bi vratili neko prošlo, sretnije vrijeme – objasnio je Horvat.

Kao dio Festivala ljevice i alternative u Press centru Hrvatskog novinarskog društva u Šibeniku je održana javna rasprava o odgovornosti uredništva za komentare punе govora mržnje i drugog novinarski neprihvatljivog sadržaja koje najčešće anonimni čitatelji ostavljaju ispod tekstova na novinskim i novinarskim portalima.

U okruglom stolu nazvanom ‘Protokoli internetskih mudraca’ sudjelovali su predsjednik Hrvatskog novinarskog društva **Saša Leković**, novinarka Slobodne Dalmacije i glavna urednica portala Tris Davorka Blažević i književnik i novinar

Emir Imamović Pirke, koji su zajedno s 30-ak novinara i drugih gostiju pokušali naći odgovor na pitanje treba li ograničavati i kako regulirati interakciju među čitateljima ispod tekstova na portalima.

- Mnogi portalni imaju prostor predviđen za komentare čitatelja, koji su najčešće anonimni, od kojih se uredništvo ograđuje jednom rečenicom, te mole masu nepoznatih ljudi da ne koriste govor mržnje. Rezultat je taj da najčitaniji portalni u isto vrijeme nude relativno ili u potpunosti profesionalno obradenje tekstve, izvještaje i druge novinske forme, a ispod toga bilo tko ili svi mogu napisati što žele i mogu napisati enormnu količinu gadarija.

Od predsjednika HND-a Saše Lekovića posjetitelji tribine pokušali su saznati kako se zaštiti od osobnih napada u takvim komentarima, na što je on uspio tek djelomično odgovoriti.

- Regulativa područja interneta je problematična, što ne znači da ne postoji, ali kako je internet relativno nov, vrlo često ta regulativa nije specifična, ne odnosi se samo na internet. Unutar Hrvatskog novinarskog društva djeluje Sud časti, provodi se edukacija novinara, društvo stalno ukazuje na probleme, reagira priopćenjima..., ali konkretnu zaštitu pogodeni mogu za tražiti samo na sudu.

- To je problem ne samo novinarstva i izdavaštva, već društva u cjelini. Primjerice, kad u Njemačkoj neki medij bude osuđen od suda časti njihove novinarske asocijacije, to automatski znači povlačenje oglasača i štetu za izdavača, dok u Hrvatskoj nemamo takvu praksu. Mi na to ne možemo utjecati - rekao je Leković.

Kiša je zadnji dan „otjerala“ FALIŠ na rezervnu lokaciju, u dvoranu nekadašnjeg hotela Krka na šibenskoj rivi. No, publika je festivalu ostala vjerna i opet je, trećeg dana zaredom, gledalište bilo dupkom popunjeno. Zvijezda dana, ali i ovogodišnjeg festivala, bila je **Angela Richter**, njemačka kazališna redateljica hrvatskog podrijetla.

Angela Richter diplomirala je u Hamburgu, radi u Kölnu, a proslavila se predstavama „Assassinate Assange“ i „Super Nerds“, projektima koji se bave temama nadzora i moderne špijunaže. Ono što ju je stavilo u središte medijske pažnje, pa i dovelo na FALIŠ, jesu njezini kontakti s najpoznatijim svjetskim zviždačima – Julianom Assangeom i Edwardom Snowdenom.

- Cijeli svijet je pod nadzorom, odnosno svatko tko ima mobitel ili je aktivan na internetu. Nije da službe, poput NSA-e, prate svakog ponaosob, ali ako žele – imaju tu mogućnost – rekla je Angela Richter na početku razgovora sa Srećkom Horvatom.

R.G.

„Čabar je jedna od rijetkih sredina gdje tijekom Domovinskog rata nije uništen niti jedan spomenik iz NOR-a. U to se uvjerila i poveća skupina članova UABA Maksimir (Zagreb) za vrijeme posjeta „otoku na suhom“, kako mještani nazivaju ovo područje Gorskog kotara

Uznak sjećanja na poginule borce i civilne žrtve u NOR-u, narod i udruga antifašističkih boraca, te druge institucije s područja općine Čabar podigli su brojne spomenike i spomen-obilježja. Čabarski kraj uspio je sačuvati ali i razvijati danas tekovine NOB-e i skrb za spomeničku baštinu. Tijekom Domovinskog rata nije uništen niti jedan spomenik žrtvama NOR-a (sva se spomen-obilježja i danas primjereno održavaju, jednako kao i Spomenik poginulim braniteljima Domovinskog rata). Da je tome tako, uvjerila se i poveća skupina članova Udruge antifašističkih boraca i antifašista Maksimir (Zagreb) za vrijeme posjeta „otoku na suhom“, kako mještani nazivaju ovo područje Gorskog kotara.

Zagrebački poklonici antifašizma položili su vijence i cvijeće, te odali počast poginulim partizanima, internircima i civilnim žrtvama u Malom Lugu podno Spomenika palima za slobodu, ispred novog spomenika na mjestu prvog partizanskog napada na fašističku vojsku u čabarskom kraju, u Tratinskoj dragi, te ispred Doma 43. istarske divizije (točnije, mjestu formiranja te partizanske

SPOMEN NA ŽRTVE FAŠIZMA

jedinice). Upriličeni su i svojevrsni sati povijesti.

Slavko Malnar, predsjednik Udruge interniraca, autor desetak monografija i knjiga i „živa enciklopedija“ čabarskog kraja kazivao je o vremenu kad je talijanski fašizam potpuno opustošio i uništilo područje tadašnjeg kotara Čabar. Podsjetio je kako je ustaški poglavnik Ante Pavelić da bi se održao na vlasti ustupio Kraljevini Italiji veći dio priobalja te kotara Sušak, Kastav i Čabar kao i dio kotara Delnice. To je učinio na temelju Rimskih ugovora. Talijani su cijeli taj kraj nazivali **Dalmacija**. Vjerojatno se „zato u Hrvatskoj opetovano ponavlja da je Pavelić Mussoliniju ustupio Dalmaciju, a vrlo rijetko ili gotovo nikada se ne spominju kotari Kastav i Čabar, kao ni dio kotara Delnice“, naglasio je Malnar. Dakako, ustaški pokret ovđe nije djelovao. Uskoro se počelo s općom talijanizacijom. Promjenjena su imena naselja. Za Čabar je usvojeno ime **Concanera**. Zabranjeno je tiskanje listova i knjiga na hrvatskom jeziku, a u urede i škole uveden je talijanski jezik. U veljači 1942. godine fašisti su izvršili prvo hapšenje. Uhićena je **Vera Knafelj**, aktivistica NOP-a i odvedena u internaciju, a na dan partizanskog napada na faštiste u Tratinskoj dragi 19. travnja 1942. godine uhapšeni su i članovi odbora Jedinstvene fronte, te također odvedeni u internaciju. Prvi partizani iz Čabra otišli su toga dana u šumu.

Masovna paljenja kuća okupator je počinio početkom lipnja 1942. godine nakon napada partizana na Kozjem Vrhu na fašističku kolonu. Najviše naselja je zapaljeno između 25. srpnja i 3. kolovoza pa i nakon prestanka operacija

„Risnjak“ i Roške ofenzive. Pošteđena su samo općinska središta u kojima je okupator imao svoje garnizone, te nekoliko naselja uz glavnu cestu ili u čijoj blizini nije bilo partizanskih aktivnosti. Prije potpunog uništenja naselja i zaselaka u okolini župnih središta, fašisti su formirali sabirne centre. Koliko je konvoja i logoraša odvedeno na Rab, u Lovran, Gonars, Treviso i druge logore teško je točno utvrditi. Kako ističe Malnar, najtočnija će biti brojka od 3.650. Do kraja rujna 1943. godine vratili su se uglavnom svi preživjeli logoraši osim onih koje je iz talijanskih logora njemačka vojska otjerala u Dachau. Povratnici iz logora bili su potpuno iscrpljeni i nisu odmah bili sposobni za odlazak na bojište. Najviše ih je uključeno u 13. primorsko-goransku brigadu.

Nakon kapitulacije Italije čabarski je kraj bio oslobođen, ali je u njemu, u nekoliko navrata njemačka fašistička vojska ostavila vidne tragove. Obranu Gorskog kotara je tada preuzeila 43. istarska divizija formirana u Čabru 29. kolovoza 1944. godine. Na mjestu osnutka proslavljene partizanske jedinice, 1964. godine izgrađeno je zdanje – Dom 43. istarske divizije koji danas nije u funkciji. Po riječima **Miroslava Turka**, predsjednika UABA Čabar, intenzivno se radi na obnovi zgrade, pripremljena je potrebna dokumentacija a očekuje se i financijska potpora iz europskih fondova.

Istarski antifašisti su na čabarskom području djelovali već u ljeto 1942. godine, 25. kolovoza formirana je iznad mješta Sokoli Prva istarska četa. Nakon toga prešla je u Istru. U završnim operacijama 4. armije 43. divizija je bila u pozadini neprijatelja, u Gorskem kotaru. Kasnije je prebačena u Istru. Posljednja bitka na čabarskom području zbila se 29. travnja 1945. godine između partizana i Nedićevih četnika. Zbog partizanske nadmoći četnici su pobegli.

Zagrebački antifašisti posjetili su i Galeriju istaknutog slikara **Vilima Svećnjaka** i obišli impozantan spomenik (autor **Marijan Leš**) **Petru Klepcu**, legendarnom narodnom junaku čabarskog kraja iz vremena borbi s Turcima. Na druženju u restoranu u Kozjem Vrhu izaslanik predsjednika SABA RH **Franje Habulina**, predsjednik UABA Maksimir **Dušan Vitas**, uručio je **Slavku Malnaru**, čelniku udruge interniraca i **Miroslavu Turku**, predsjedniku UABA Čabar, priznanja SABA RH za zasluge u razvijanju i njegovanim antifašizmu.

B. M.

Dom kulture „43. istarska divizija“ čeka obnovu

Obilježena 73. godišnjica partizanske ratne mornarice

•Povodom obilježavanja 73. godišnjice osnivanja partizanske mornarice 10. rujna su na spomenik Galebova krila u Podgori, u organizaciji UABA Makarske položeni vijenci i cvijeće. Minutom šutnje odana je počast partizanima poginulima u 2. svjetskom ratu i poginulim braniteljima u Domovinskom ratu

Obljetnici su prisustvovali čelnim ljudima Općine Podgora, predstavnici Hrvatske mornarice i brojna druga izaslanstava među kojima Županijske organizacije SABA, te UABA Makarskog primorja, SDP Makarske, UABA Trogira i Omiša te SABNOR-a Kantona Sarajevo.

Okupljene je pozdravio **Tonči Pivac**, predsjednik makarske UABA-e, podsjetivši na značajnu ulogu Makarskog primorja i Podgore u borbi protiv fašističkih okupatora.

Pred spomenikom partizanskim mornarima koji svjedoči o hrabrosti i ponosu ljudi ovoga kraja u 2. svjetskom ratu, njima u spomen govorio je **Stjepko Kržanić**, izaslanik UABA-e Općine Podgora.

Na skupu je govorio i izaslanik Hrvatske ratne mornarice **Ivo Rafaneli**, kapetan bojnog broda, zapovjednik obalne straže.

Predsjedništvo ZUABA Splitsko-dalmatinske županije u priopćenju od 8. rujna podsjeća da su prije formiranja PARTIZANSKE MORNARICE, partizani u akvatoriju Makarskog i Šibenskog Primorja izvodili niz borbenih akcija. Među prvim značajnim akcijama je potapanje talijanskog glibodera na ušću rijeke Neretve i parobroda „Vis“, nakon što je oslobođen od ljudi i robe u luci Živogošće. Početne borbene akcije izvodili su borci primorskih četa u čamcima na vesla, sačekujući talijanske trabakule... Iz primorskih mjesta Podgora, Igrane i Drašnica išle su pomorske veze za otroke, a posebno za otok Hvar. Talijanske po-

Obilježevanje 73. obljetnice Partizanske ratne mornarice u Podgori

morske snage, iako su pojačale patroliранje, nisu imale većih uspjeha.

U drugoj polovini 1942.g. u Makarskom Primorju bilo je stacionirano nekoliko manjih partizanskih vodova. Talijanska torpiljarka s oko 200 vojnika koja je uplovila u luku Podgora, dočekana je bacanjem zapaljivih sredstava i mitralješkom paljborom dvojice partizana, braće Paunović. Nakon toga je torpiljarka u najvećoj brzini isplovila na pučinu.

Partizanske akcije na moru posebno su obradovale Tita i Vrhovni štab. Nakon što je grupa mornara iz tzv. Hrvatske mornarice u Makarskoj prešla na

partizansku stranu, predvođena mladim poručnikom **Velimirom Škopikom** i prezentiranja mogućnosti partizanskih mornara na Jadranu protiv neprijateljskih pomorskih snaga, Vrhovni štab donosi rješenje u drugoj polovini prosinca 1942.g. o formiranju sekcije za Ratnu mornaricu pri štabu IV. operativne zone. Uspostavljene su postaje Ratne mornarice, a nakon više uspješnih partizanskih akcija na moru i priobalju, u Podgori je 23 siječnja 1943.g. formiran Prvi mornarički odred. Tako je Podgora, malo mjesto brodara i ribara, postala kolijevka ratne mornarice NOV i POH.

OBLJETNICA BITKE POD BRDOM

Upovodu obilježavanja 72. obljetnice bitke pod Brdom, prve bitke labinskih partizana na naoružanu motoriziranu kolonu, delegacija Grada Labin-a i općina Labinštine, predstavnici Udruge antifašističkih boraca Labin i Josip Broz Tito, Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata, HIDR-e Labin, Policijske postaje Labin, civilne zaštite te političkih stranaka u nedjelju,

13. rujna položili su vjenac na spomen obilježju.

Polaganjem vjenca, paljenjem svijeće i minutom šutnje odana je počast poginulim labinskim partizanima. „Ujutro 13. rujna 1941. na ovom mjestu sukobile su se labinske partizanske jedinice s nadmoćnim fašističkim trupama, koje su iz Trsta, preko Pule pohodile za Rijeku. Poginulo je 43 labinskih boraca, Istra je pala pod fašističku Italiju, a

put nadmoćnoj vojsci prema Rijeci bio je sloboden. Istra ostaje okupirana od fašističke vojske“, izjavio je predsjednik Udruge antifašista Labinštine **Severino Franković**.

Gradonačelnik Grada Labina **Tulio Demetlika** istaknuo je vrijednost Udruge antifašističkih boraca koja iz godine u godinu kazuje povijest i na taj način upoznaje mlađe generacije s poviješću zavičaja.

SJEĆANJE NA ANTIFAŠISTA VLADIMIRA GORTANA

• Predstavnici pulske Udruge antifašističkih boraca i antifašista, Grada Pule i Istarske županije 17. listopada su položili vijence pred spomenik u Puli u znak prisjećanja i obilježavanja 86. obljetnice strijeljanja istarskog antifašista i rodoljuba Vladimira Gortana

Tom je prigodom predsjednik pulske Udruge antifašističkih boraca i antifašista **Livio Blašković** podsjetio da je Gortan dao svoj život za pripojenje Istru matici Hrvatskoj.

U ime Grada Pule prisutne je pozdravio predsjednik Gradskog vijeća **Robert Cvek** rekavši da je Gortan u svojih 25 godina života bio utjelovljenje antifašističke borbe i borbe za jednakost te dodoa da se Pula s ponosom prisjeća svih svojih antifašista, bez obzira na njihovu nacionalnost. „Nikada Pula ni Istarska županija neće izdati ni iznevjeriti antifašističke vrijednosti te će ih uvjek s ponosom isticati“, rekao je Cvek.

Prije toga - 25. rujna 2015. godine, u pazinskom Parku velikana otkrivena je bista Vladimira Gortana. Bista se ranije nalazila na tom mjestu, ali je nestala s postolja 2008. godine, pod okolnostima koje do danas nisu razjašnjene.

Delegacija Grada Pazina, u kojoj su

bili gradonačelnik **Renato Krulčić** i predsjednik Gradskog vijeća **Boris Demark** te Alekса Ladarac, potpredsjednik Udruge antifašista Pazin, položila je vijenac na novopostavljenu brončanu bistu, rad akademskog kipara Mate Čvrljka, koja je izrađena

u ljevaonici umjetnina „Ujević“ u Zagrebu, a izradu je financirao Grad Pazin. Istarskog omladinca i rodoljuba Vladimira Gortana, 25-godišnjeg mladića iz Berma, talijanski fašisti su osudili i stri-

Otkrivanje nove biste Vladimiru Gortanu u Pazinu

jeljli u Puli 1929. godine nakon rasprave pred takozvanim Posebnim sudištem za zaštitu države. Gortan je bio pripadnik tajne antifašističke organizacije Borba.

S.T.

Na židovskom groblju gradit će se Memorijalni centar

• Kako na blagdan Svi sveti građani masovno obilaze počivališta svojih najmilijih, gradsko komunalno poduzeće u Đakovu krenulo je u uređenje Gradskog groblja na kojem se gradi nova, glavna aleja uz Židovsko groblje s dvjema pomoćnim. Ondje bi uskoro trebao biti sagrađen Memorijalni centar Stjepana Kolba koji je, i pored opasnosti za svoj život, zapisao imena 570 pokopanih žrtava logora

Gradsko komunalno poduzeće Univerzal, Grad Đakovo i Židovska općina Osijek još su prošle godine potpisali sporazum o uređenju židovskog dijela katoličkog groblja, odnosno Gradskog groblja u Đakovu. I to je pokazatelj da se zajedničkim snagama u duhu demokracije i današnjih odnosa mogla skinuti žica koja je dijelila katoličko i židovsko groblje i koja je budila loše sjećanje na odnose između katolika i židova. Danas imamo jedinstveno groblje u Đakovu koje je spoj katoličkog, pravoslavnog, židovskog, kao i groblja časnih sestara i dječjeg groblja. Zaista, ne treba praviti podjele ni među živima, a kamoli među mrtvima – izjavio je Glasu Slavonije predsjednik Gradskog vijeća Đakova Goran Soldo.

- Svjesni činjenice da je pod okriljem noći uz svjetlo svijeće grobar Stjepan

Kolb, a znajući da se time i sam izlaže životnoj opasnosti, upisivao u knjižicu imena žena i djece umrlih u đakovačkom logoru, te ih, suprotstavljajući se naredbama ondašnje vlasti da se ti ljudi pokapaju bez odjeće u masovnu grobnicu, ipak pokapao u vlastite, označene grobnice, odlučili smo se odati mu zaslужeno priznanje. Židovsko groblje u Đakovu jedinstveno je u svijetu, u njemu je poznato oko 570 pokopanih žrtava logora osnovanog u prosincu 1941., a zatvorenog u lipnju 1942. godine. S obzirom na to, mi smo dogovorili pisanje međunarodnog projekta u kojem ćemo, uz nominaciju infrastrukture na đakovačkom groblju, nominirati i projekt Memorijalnog centra Stjepan Kolba. S tim projektom ići ćemo prema europskim, ali i židovskim fondovima, koji su daleko izdašniji i podupiru ovakve pro-

jekte. Židovsko groblje, s obzirom na to da je jedinstveno u svijetu, ujedno je i đakovački turistički potencijal - zaključuje Soldo.

Po njegovim riječima, do kraja ove godine bit će izgrađena nova aleja s kompletnom komunalnom infrastrukturom, odnosno rasvjetom, vodom, klupama, zelenilom i hortikulturom, s dvjema pomoćnim. Noviji dio đakovačkog groblja time će dobiti punu komunalnu opremljenost, a samim tim i puno lakši pristup grobovima najmilijih - kaže Goran Soldo.

Kako saznajemo, Memorijalni centar zamišljen je tako da u unutrašnjem prostoru bude popis imena žrtava, eventualno ono čime su se bavili, odakle su došli te fotografije, ako se uspije doći do njih. Ondje bi bili i predmeti sačuvani iz tog vremena.

Komemoracija u povodu 72. godišnjice oslobođenja logoraša u Kamporu

•U subotu, 12. rujna, komemoracijom na Spomen-groblju žrtvama koncentracijskog logora talijanskih fašista u Kamporu obilježena 72. godišnjica oslobođenja logoraša iz ovog zloglasnog logora

Iako u logoru Kampor, za razliku od mnogih drugih diljem Europe, nije bilo klasičnih egzekucija, u njemu je u relativno kratkom vremenu njegova postojanja (od 2. 7. 1942. do 11. 9. 1943.) od posljedica nehumanih uvjeta života, gladi, zime i bolesti umrlo oko 4.500 interniraca (logoraša), među kojima su najbrojniji bili Slovenci i Hrvati s područja Rijeke i Gorskog Kotra te određen broj Židova.

Nažalost, imenom i prezimenom do sada je identificirano samo oko 1.400 onih koji su svoje kosti ostavili na ovom otoku.

Kroz logor je, računa se, prošlo oko 15 tisuća interniraca, uz napomenu da je među njima bilo oko 1.200 djece i maloljetnika. Uz središnji spomenik – obelisk, na komemorativnoj svečanosti govorili su **Herman Janež**, sin dugogodišnjeg predsjednika Logorskog odbora i tada sedam godina starog zatočenika logora u Kamporu **Hermana Janeža – starijeg**. On se u ime svih stradalnika te posebno u ime obitelji stradalih Slovensaca zahvalio Gradu Rabu na organizaciji ove komemoracije i održavanju Spomen-groblja u Kamporu.

Posebno s puno emocija bilo je obraćanje gospodina **Slavka Malnara** iz Čabra, koji se u kamporskem logoru našao kao petogodišnje dijete. Osim njih na komemorativnoj su svečanosti još govorili počasni predsjednik Udruge

Komemoracija na Spomen-groblju u Kamporu na Rabu

antifašista otoka Raba **Ivo Barić**, koji je između ostalog zatražio od svih iz Hrvatske, ali i Slovenije, da se zauzmu za ostvarenje želje za izgradnju Muzeja posvećenog patnjama žrtava ovog zloglasnog logora, kako se i nadalje ne bi sve svodilo na komemoriranje jednom godišnjem. U tome je Barića, kada je došao red za njegovo obraćanje, podržao **Vilim Malnar**, član Predsjedništva UABA Primorsko-goranske županije kao i **Roman Hrovat**, dožupan Kočevja.

Na kraju komemorativnog skupa na Spomen-groblju prisutnima se u ulozi

domaćina obratio i **Denis Deželjin**, zamjenik službeno odsutnog gradonačelnika Raba **Nikole Grgurića**.

Uz napomenu da su programu komemoracije značajan doprinos izvođenjem prigodnih skladbi dale članice pjevačke skupine „Polanski odmev“ iz Pregrade, treba dodati da su se sudionici komemoracije na povratku u Rab zaustavili na dijelu prometnice u Kampsorkom polju i položili cvijeće i vijence uz spomenik podignut djeci i ženama, žrtvama konc-logora u Kamporu.

S.T.

Crkva

Talijanski župnik odbio molitvu iz fašističkog doba

♦Fraza “učini snažnijim naše oružje protiv bilo koga tko prijeti našoj domovini” smatra se ofenzivnom prema strancima

Upovodu Velike Gospe u Passo San Boldu trebala se pročitati molitva alpinaca, reda talijanske vojske s crnim perom na kapi, ali je župnik tražio izmjenu riječi. Dio koji kaže “učini snažnijim naše oružje protiv bilo koga tko prijeti našoj domovini, našoj zastavi, našoj tisućljetnoj kršćanskoj civilizaciji” smatra se ofenzivnim prema stranicima, a u jeku polemike o izbjeglica-

ma političari desnice optužili su Crkvu da im cenurom želi “udovoljiti”.

Biskup **Corrado Pizzoli** objasnio je pak kako župnik nije zabranio molitvu, već je htio samo zamijeniti riječ “oružje” riječju “duše” i riječ “protiv” riječju “pred”.

Molitva alpinaca napisana je 1935., u fašističko doba, a 1972. sporna je fraza pretvorena u “učini nas snaž-

nima u obrani naše domovine i naše zastave”. Dakle, župnik je samo htio izreći molitvu kakva je danas priznata, a ne kakva je bila napisana u ratnim danima.

Najgore je kada pozdrave i stihove, koji su u povijesti doživjeli negativnu konotaciju, neki želi upotrijebiti u politici današnjice. To onda zasigurno ima obilježe provokacije.

Austrijske vlasti krenule su u obračun s personaliziranim registarskim pločicama na kojima se nalaze skrivene šifre i neonacistički simboli, objavio je BBC

Kombinacije slova poput HJ ili NS, koje znače Hitler Youth (Hitlerova mlađež) ili nacionalsocijalizam, već dugo su zabranjene na pločicama koje vozači mogu sami izabrati.

No, vlasti su sada objavile listu s više od 30 šifri kojima nije mjesto na registarskim pločicama. Među njima je kombinacija brojeva 88, simbol za "Heil Hitler" ili IS odnosno ISIS, kratka za Islamsku državu.

Italija

OTVARA SE MUZEJ FAŠIZMA

KOJI ĆE POKAZATI BIJEDNU STRANU TOG POKRETA

U gradu Preddapiu, rodnom mjestu Benita Mussolinija, bit će otvoren prvi muzej posvećen talijanskom fašizmu koji će pokazati i onu drugu, povjesno bijednu stranu pokreta i režima koji je nanio zla susjedima, ali i Talijanima

Prvi muzej posvećen talijanskom fašizmu bit će otvoren u rodnom mjestu bivšeg diktatora Benita Mussolinija, objavile su mjesne vlasti.

Mussolini je došao na čelo Italije 1922., a svrgnut je 1943., tri godine pošto je Italiju poveo u Drugi svjetski rat na strani nacističke Njemačke. Do 1945. još je bio na čelu marionetske države na sjeveru Italije, kad su ga u travnju ulovili talijanski partizani i smaknuli.

Gradonačelnik Predappija **Giorgio Frassineti** rekao je listu Il Fogliu da je muzej fašizma njegova ideja. Bit će smješten u Pallazzo del Fascio, nekadašnjem stožeru lokalnog ogranka fašističke stranke. Frassineti smatra da je potrebno izići iz rutine fašistonostalgičara i smjestiti Mussolinija, u Predappiju, napokon u povjesne okvire.

Frassineti je na čelu grada od 2009. i dolazi iz Demokratske stranke (lijevi centar) premijera Mattea Renzija. On nema nikakvih simpatija prema fašizmu i tvrdi da je muzej potreban kako bi se Italija suočila sa svojom prošlošću.

"Naša se zemlja često ponaša kao dijete koje neko loše iskustvo odluči izbrisati iz pamćenja. Ako se ponašate tako da problem gurate pod tepih, nikada ga nećete prevladati i povijest se može ponoviti", misli Frassineti.

"Želim ovaj muzej iz istog razloga iz kojeg Njemačka ima spomenik holokaustu; da razumijemo povijest, da je gledamo svojim očima, čak i ako je bolna", rekao je gradonačelnik koji tvrdi da ima potporu premijera za svoje namjere.

šifra za "Adolf Hitler" prema rednom broju slova A i H u abecedi.

Nova lista sastavljena je u suradnji s Odborom Mauthausen, udrugom bivših zatočenika nacističkih logora.

Više od pola milijuna Austrijanaca ima personalizirane registarske pločice, objavila je javna televizija ORF.

Sličnu mjeru ranije je uvela Njemačka čiji zakon kaže da pločice ne smiju vrijeđati javni moral i gdje svaka savezna država ima svoju "crnu listu".

Ipak, pokušaji da se donese rješenje na saveznoj razini, poput Austrije, dosad nisu urodili plodom.

Muzej fašizma bi trebao biti smješten na gradskom trgu

U slovenskom selu Planini, na obroncima Žumberka, 12. rujna 2015. godine, održana je komemoracija žrtvama ustaškog pokolja počinjenog nad mještanima tog mirnog planinskog sela 16. i 17. rujna 1942. godine tijekom talijansko-ustaške ofenzive na Žumberak protiv partizanskih jedinica NOV Slovenije i Hrvatske

Ova komemoracija se održava svake godine pod geslom „Spomin in opomin“ u organizaciji Združenja boraca NOB Krško i Posavlja uz prisustvo velikog broja mještana, predstavnika lokalne vlasti, visokih predstavnika države Slovenije, udruženja boraca NOV Slovenije, te predstavnika ZUABA Zagrebačke županije i Grada Zagreba te UABA Samobor.

Iz Vlade Republike Slovenije ove je godine bila ministrica obrane Andreja Katič, koja se obratila skupu sa "drugovi i drugarice" i u svom govoru istaknula ogromne povijesne zasluge slovenskih partizana u stvaranju države Slovenije u njenim današnjim granicama. Istaknula je i opasnosti koje nosi globalizacija i ratovi „u ime demokracije“, a koji su doveli do velike financijske

Suradnja slovenskih i hrvatskih antifašista

KOMEMORACIJA - SPOMIN IN OPOMIN

ske i izbjegličke krize. Pozvala je na što ljudskiji i pravedniji odnos prema brojnoj rijeci migranata što dolaze u EU. Bila je tu i ministrica socijalne skrbi, mnogi predstavnici Vojske Slovenije, te brojni predstavnici veteranskih udruga 1991. godine, župani Krškog, Brežica i mnogi drugi ugledni gosti.

Delegacija UABA Samobor koju je predvodio Petar Raić, predsjednik ZUABA ZŽ i Grada Zagreba, položila je vijenac na Spomenik žrtvama i borcima NOB-a u centru sela Planina.

Bogat kulturno umjetnički program održan je na šumskom proplanu iznad sela Planina, nedaleko od državne granice s Hrvatskom, na kojem je Veliki bend općine Krško intonirao državnu himnu Slovenije i Internationalu te splet partizanskih pjesama u izvođenju Partizanskog zборa Slovenije iz Ljubljane, te brojnih recitacija i prigodnih kazivanja.

Na topлом jesenjem suncu vijoriše su se dvadeset i dvije zastave Udruženja boraca iz slovenskog Posavlja, a nesvakidašnji kolorit sunačanog dana upotpunila je postrojena četa Kozjanskog partizanskog odreda u

izvornim odorama s trorogim kapama, crvenom petokrakom i trobojkom Slovenije.

Prvi govornik je bio mladi antifašist Jakob Gašpir koji je istakao da se borci NOV Slovenije nisu borili za ovo stanje u kojem je sva privredna infrastruktura u vlasništvu stranih država, narod obespravljen i doveden u najamno ropstvo stranog kapitala. Upozorio je na sveopće jačanje fašističkih i nacističkih skupina, te na veliku opasnost takvog trenda po čovječanstvo.

Gosti iz Hrvatske su bili toplo pozdravljeni uz isticanje odlične suradnje dvaju naroda kroz povijest ovih prostora, a posebno antifašističkih udruženja poslije osamostaljivanja dviju država, u čemu je prednjačila Udruga antifašističkih boraca Grada Samobora i osobno drug Petar Raić.

Za sve nas koji smo bili nazočni ovoj komemoraciji to je bio poseban doživljaj po svom antifašističkom, civilizacijskom i humanom ozračju, gdje je spojena časna antifašistička prošlost sa slobodarskim i demokratskim suvremenim težnjama slovenskih građana.

Stjepan Šafran

Slovenci u izvornim partizanskim odorama na komemoraciji u selu Planina

NIKAD NE SMIJEMO ZABORAVITI 17.000 ŽRTAVA ISTRE

♦**Edo Jerman:** Ekstremno desne stranke, pojedinci, grupe i dio katoličkog klera nastoje revidirati povijest što se odnosi na Drugi svjetski rat i NOB i time nastoje svrstati Hrvatsku na stranu poraženih snaga NDH

Vrhuština je u NOB-u dala veliki do-prinos oslobođenju Istre, Buzeštine i zemlje u cjelini. Gotovo da i nema sela na tom području koje nije sudjelovalo značajno u presudnim trenucima tih teških dana, istaknuo je predsjednik Udruge antifašista Buzeta **Edo Jerman** na svečanosti u povodu 71. obljetnice Prve prosvjetne konferencije za okrug Buzet i Prvog oficirskog tečaja za Istru koji su 1944. godine održani u malom selu Medveje na Vrhuvštini.

- Nikada ne smijemo zaboraviti 17.000 žrtava Istre, 621 žrtvu Buzeštine i 24 žrtve Vrhuvštine, poručio je Jerman. Međutim, rekao je, odnos prema antifašizmu u Hrvatskoj, više od dva desetljeća karakterizira minimiziranje pa čak i kriminaliziranje antifašističke NOB i antifašizma uopće. - Borci NOR-a nerijetko se prikazuju kao zločinačka komunistička vojska, tretiraju kao građani drugog reda, a u pravima su svrstani u resor socijalne skrbi čime se gazi njihovo ljudsko dostojanstvo.

Ekstremno desne stranke, pojedinci, grupe i dio katoličkog klera nastoje revidirati povijest što se odnosi na Drugi svjetski rat i NOB i time nastoje svrstati Hrvatsku na stranu poraženih snaga NDH. Pri tome se umanjuje uloga NOV-a i Josipa Broza Tita u NOB- u i konačnoj pobjedi nad fašizmom, istaknuo je Jerman.

Gradonačelnik Siniša Žulić zahvalio je

Udruzi antifašista Buzeta, što se značajne obilježnice iz antifašističke borbe obilježavaju i u malim mjestima, poput Medveja. - Ta mala selo imala su značajno učešće u razvoju povijesti Buzeštine, a pogotovo tijekom Drugog svjetskog rata. Ostanak, prvenstveno mladim, u rodnom kraju ovisi o radnim mjestima, naglasio je Žulić te s ponosom istaknuo da je u lipnju na Zavodu za zapošljavanje bilo manje od stotinu Buzećana ili samo 2,2 posto nezaposlenih. Ostanak na ognjištima, rekao je, ovisi i o dobroj infrastrukturni, pa se upravo stoga širom Buzeštine realiziraju komunalne investicije.

Sudionicima antifašističkog skupa obratili su se potpredsjednik Zajednica udruga antifašista Istarske županije **Roman Božac** i predsjednik MO Vrh **Kristijan Jermaniš**.

U kulturno umjetničkom programu nastupili su Vokalna skupina Vetta, mladi svirači Vrhuvštine, harmonikaši **Vanessa Jakac, Silvijo Ugrin i Valentina Carpenetti**, glazbenik **Damir Ugrin**, te pjevač **Neven Praštalo**. Stihove su recitirale gimnazijalka **Martina Černeka** i pjesnikinja **Marija Ribarić**.

S. Jermaniš

Svečanost u malom selu Medveje na Vrhuvštini

Rašpor na Ćićariji

♦Prva oblasna konferencija AFŽ-a za Istru održana je 22. i 23. lipnja 1944. godine u šumi Gozdac kod Rašpora, a na njoj je sudjelovalo oko 1.500 delegatkinja i još toliko narodnih predstavnika

Uz spomen-obilježje Prve oblasne konferencije Antifašističke fronte žena za Istru u selu Rašporu na Ćićariji, Socijaldemokratski forum žena SDP-a Istre, Forum mladih SDP-a Istre, te predstavnice SDFŽ SDP-a Primorsko-goranske županije, satom povjesti pod nazivom "One su se borile, hodile, nosile...", obilježili su 71. godišnjicu održavanja Prve oblasne konferencije AFŽ-a za Istru, održane u šumi Gozdec, iznad Rašpora.

- Povijesna događanja najvećeg okupljanja žena u vrijeme NOR-a, njihovo or-

One su se borile, hodile, nosile...

ganiziranje i ravnopravno sudjelovanje, temelj su današnje ravnopravnosti žena u društvu, ali i nezamjenjivo podsjećanje važnosti borbe protiv fašizma koji u novije vrijeme uzima zamah, istaknula je predsjednica SDFŽ SDP-a Istre **Vlasta Šimek**.

Predsjednik Udruge antifašista Buzeta **Edo Jerman** podsjetio je na značaj povjesnih događaja u Rašporu. Satu povijesti prisustvovale su i predsjednica Glavnog odbora SDFŽ-a SDP-a Hrvatske **Gordana Saršon** te predsjednica SDFŽ

SDP-a Primorsko-goranske županije **Sanja Tamarut**.

Prva oblasna konferencija AFŽ-a za Istru održana je 22. i 23. lipnja 1944. godine u šumi Gozdac kod Rašpora na Krasu. Bila je najmasovnija borbena smotra koja je za vrijeme Narodnooslobodilačkog rata održana u Istri i u cijeloj Hrvatskoj. Na njoj je sudjelovalo oko 1.500 delegatkinja i još toliko predstavnika oblasnih, okružnih i kotarskih narodnooslobodilačkih organizacija, vojske i naroda Krasa.

G. Č. Š.

BRIGADA IZ NIKLA IZ NARODA

Povodom 72. obljetnice formiranja prve brigade u Moslavini (2. moslavačke brigade), ispred spomenika palim borcima na vrhu Moslavačke gore Stara straža (kod Andigole), položeni su vijenci i odana počast poginulim partizanima, ali i narodu tog kraja. Komemorativnoj svečanosti nazočili su brojni članovi udruga antifašističkih boraca i poklonika antifašizma iz Bjelovarsko-bilogorske županije, Zajednice udruga ABA Zagrebačke županije i Grada Zagreba i pripadnici planinarskog društva „Bilogorka“ iz Bjelovara.

Nazočne je pozdravio **Branko Čanković**, predsjednik UABA Čazma. **Zdenka Brčić**, ratna pripadnica 2. moslavačke brigade, vrlo sugestivno iznijela je sjećanja

♦Ispred spomenika palim borcima na Staroj straži obilježena 72. obljetnica osnutka Druge moslavačke brigade. To je u stvari prva brigada iz Moslavine i ujedno prva veća borbena jedinica

na same začetke osnutka prve organizirane borbene jedinice u Moslavini kao i na kasniji borbeni put ove proslavljenе partizanske jedinice.

Stjepan Gomerčić, potpredsjednik SABA RH, govoreći o tekovinama NOB-a i o važnosti antifašizma danas, naglasio je kako je nužno uključivanje pripadnika mlađih generacija u članstvo udruga antifašističkih boraca i antifašista. Podsjetio je i na vrlo uspješnu manifestaciju koja je održana u Podgariću u povodu Dana antifašističke borbe i 70. obljetnice pobjede nad fašizmom u organizaciji Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije.

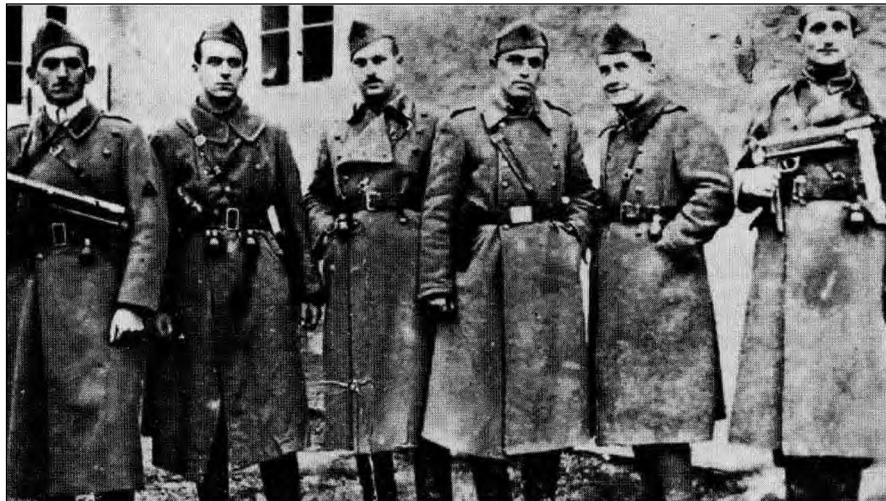
O značenju formiranja 2. moslavačke brigade govorio je **Borivoj Blagaj**, predsjednik UABA Ivanić-Grad. U kulturno-umjetničkom programu, folklorna sekcija KUD-a „Graničar“ iz Čazme izvela je splet plesova i pjesama s područja

Moslavine. **Višnja Hotko**, predsjednica Odbora za koordinaciju udruga žena antifašistkinja SABA RH, recitirala je stihove moslavačke partizanke **Desanke Renčić**.

Odlukom Glavnog štaba Hrvatske i naredbom Štaba 2. operativne zone, 21. rujna 1943. godine formirana je pored Andigole na Staroj straži Druga moslavačka brigada – Druge operativne zone. To je u stvari prva brigada iz Moslavine i ujedno prva veća borbena jedinica sa 780 boraca (komandant **Nikola Kličković**, komesar **Joža Horvat**). Formiranju brigade, među ostalima, prisustvovali su i **Marko Belinić**, politički komesar i **Rade Bulat**, načelnik 2. operativne zone. Odmah nakon formiranja Druga moslavačka brigada dobila je naređenje da se pripremi za borbena djelovanja na željezničkoj pruzi Zagreb-Kutina, te prema Bjelovaru, radi proširenja slobodnog teritorija i povezivanja s partizanskim snagama Slavonije, Bilogore, Kalnika i Posavine.

Početkom studenog Moslavačka brigada prebačena je na Kalnik, gdje je osiguravala napad jedinica 2. operativne zone i 28. divizije na Koprivnicu, osuđivši pro-dor ustaških i njemačkih snaga iz Križevaca. Po povratku u Moslavinu, 29. studenog 2. moslavačka brigada i Moslavački NOP odred slomili su jak neprijateljski garnizon i oslobodili Čazmu. U toj akciji sudjelovale su kao osiguranje 21. i 17. brigada 28. Divizije, i to iz pravca Bjelovara i Zagreba, te brigada „Braća Radić“ iz pravca Križevaca. U siječnju 1944. godine 2. moslavačka brigada dvaput je porušila željezničku prugu između Ivanić-Grada i Popovače. Od njenih boraca i boraca Moslavačkog i Bjelovarskog NOP odreda formirane su 19. siječnja 1944. godine Prva i Druga brigada 33. divizije.

B. M.

Štab 2. moslavačke brigade: Nikola Kličković, Alojz Kovačić, Joža Jurković, Vlado Mutak, Milivoj Mičić i Ivan Košak

Križevci

Poklonici antifašizma iz Križevaca, zajedno s mješanicima odali su počast poginulim borcima i žrtvama ustaškog terora kod spomenika u Vojakovcu i Vojakovačkom Osijeku. Komemoraciji su nazočili, među inim, **Branko Dolenac**, predsjednik ZUABA Koprivničko-križevačke županije i članovi Predsjedništva **Rudolf Kahlina** i **Jovo Kantar**. **Ivo Gojković**, predsjednik SNV-a Križevci evocirao je uspomene na

POČAST NEDUŽNIM ŽRTVAMA

nedužne žrtve. Riječ je o ratnom ljetu 1941. godine, kada su ustaške vlasti iz Križevaca na perfidan način pozvali sve žitelje srpske nacionalnosti da se jave u ustaški ured. Mnogi su se odazvali, ali se više nisu vratili, jer su ih ustaše pohapsile i zatočile u logore Danica, Jadovno i Jasenovac. Ni danas nema točnih saznanja kamo su ti nevini ljudi nestali, niti se zna njihova sudbina.

Izaslanstvo UABA Križevci položilo je

vijenac u šumi Stupa kod Apatovca, gdje je u proljeće 1943. godine oformljen prvi bolnički stacionar u sjeverozapadnoj Hrvatskoj za prihvatanje ranjenih i bolesnih boraca NOV. Stacionar je 23. rujna 1943. godine otvoren, uništen i spaljen akcijom ustaških formacija. Tada je ubijeno i 14 partizana koji su kao ranjenici bili u stacionaru i nisu se mogli spasiti.

Stjepan Vujić

ANTIFAŠIZAM ZAUVIJEK!

•Pod tim sloganom vodila se sadržajna rasprava na redovnoj Skupštini Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba

Antifašizam i nadalje služi vlasti kao „ukras“ hrvatske demokracije za vanjskopolitičke potrebe, a društvena stvarnost govori o ignoriranju i omalovažavanju tekovina antifašizma, najgrubljim napadima na istaknute vode NOR-a, posebice Tita, te stalno lansiranje „istine“ o zločinima partizana. Rukovodstvo ZUABA ZŽ i GZ mora oštire postaviti pitanje aktualnoj (a i uskoro novoj) vlasti o odgovornosti državnih institucija u rješavanju ovih i ostalih problema, a nužan je i djelotvorniji angažman svih članova u udrugama, a ne samo dijagnosticiranje stanja sa „mora“ i „treba“, već valja raditi efikasnije na dalnjem očuvanju i promicanju izvornih antifašističkih vrijednosti.

Gore rečeno je sukus rasprave na redovnoj Skupštini Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba, na kojoj su sumirani rezultati u proteklom razdoblju i usvojen novi Statut i program djelovanja za naredni period. Uvodna izlaganja na skupu (iznad radnog predsjedništva razapet je veliki natpis „Antifašizam zauvijek“) podnijeli su Petar Raić, predsjednik i Stjepan Šafra, potpredsjednik ZUABA

ZŽ i GZ, a raspravu je primjereno i autorativno usmjeravao predsjedavajući Marijan Krivec. Skup su pozdravili mr. Ivan Fumić, potpredsjednik SABA RH, Jovan Vejnović, predsjednik Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske i dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, nekadašnja predsjednica SABA RH.

Članstvo djeluje u Zagrebu u deset udruga u gradskim četvrtima, a u svim gradovima Zagrebačke županije također ima deset udruga koje povezuju i područja općina u županiji. Planirani zadaci u ovoj godini uspješno su realizirani. Brojnim događanjima obilježena je 70. obljetnica oslobođenja Zagreba – komemoracijama, svečanim programima i sjednicama, tribinama, izložbama, prigodnim kulturno-umjetničkim priredbama, ali i Trnjanskim kresovima, nekad tradicionalnom manifestacijom na mjestu na kojem su partizani 1945. godine prešli Savu. U organizaciji mladih – „Mreže antifašističkih Zagreba“ Trnjanski kresovi na obali Save pobudili su veliko zanimanje građana, te je predloženo da ta manifestacija bude tradicionalna.

U organizaciji Zajednice udruga primjereno su obilježene obljetnice Oborovske bitke, bijega zatočenika iz

Kerestinca i oslobođanje djece iz logora u Jastrebarskom, Međunarodni dan žena... Partizanski zbor koji djeluje pod okriljem ZUABA ZŽ i GZ sve je popularniji ne samo u županiji nego i šire. Kroz raspravu je, među inim, izraženo nezadovoljstvo praćenjem medija antifašističkih aktivnosti. Za list „Glas antifašista“ je rečeno da je sadržajan i informativan, ali da nažalost brojni članovi u udrugama nisu preplaćeni na časopis.

Nije dovoljno učinjeno na omašovljenju udruga. Zasigurno da je i dalje potrebno raditi na učlanjivanju mladih, ali i svih drugih osoba koje se žele uključiti u antifašističke redove, organizirano i tako pomoći dalnjem afirmiranju antifašističkih tekovina. Poželjno je uključivanje što više zainteresiranih u sekcije 1., 6. i 10. korpusa koje njeguju i razvijaju tradicije ratnih jedinica. Primjerena je i suradnja sa SABA RH, Savezom društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske, Odborom seniora Grada Zagreba i Odborom za tradicije NOB-a u SDP-u i s gradskim četvrtima, ali nedovoljno je „povezivanje“ s braniteljskim udrugama Domovinskog rata, te srodnim nevladinim organizacijama.

B. M.

Mravinci

Unedjelju 27. rujna 2015. obilježena je 72. godišnjica strijeljana Mravinčana u Drugom svjetskom ratu, na mjesti pogibije Ante Barića, jednog od 72 strijeljana muškarca, od kojih je 51 bio Mravinčan.

- Jedan od preživjelih, Jure Marović kasnije je pričao kako je dug bio njihov marš smrti, gdje je pogubljen šesnaestogodišnjak, gdje su postrojeni, gdje im je naređeno da legnu na pod, sjećao se jasno i jauka i rafala i krikova, kazao je Krešimir Sršen, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije.

Naime, u rujnu mjesecu 1943. godine njemačka Sedma SS divizija „Prinz Eugen“ zarobila je pri prolazu kroz Mravince i okolna mjesta sve muškarce, civile i njih 72 strijeljala.

Vijenci na spomenik žrtvama SS divizije

KUSTOS MUZEJA IZ AUSCHWITZA O GENEZI ZLOČINA

•Početkom rujna u opatijskoj vili Antonio održan svojevrstan performans pod nazivom **GENEZA AUSCHWITZA**

Svojevrstan performans pod nazivom **Geneza Auschwitza** održan je u petak 4. rujna navečer u opatijskoj vili Antonio u organizaciji UABA Opatije. Tema je, sukladno naslovu, bila vezana uz najzloglasniji logor smrti, i dovoljno zanimljiva da ispunji dvoranu. Stotinjak sudiionika – među kojima su bili predstavnici Grada Opatije, te udruga antifašita Primorsko-goranske županije i Istre, predstavnici riječke nadbiskupije, u tišini je pratilo potresno izlaganje i prezentaciju **Ryszarda Domasika** iz Memorijalnog muzeja Auschwitz-Birkenau o najvećem zločinu Drugog svjetskog rata.

Gospodina Domasika je predstavio **Oleg Mandić**, bivši aušvicki uznik (br.189488), dok je iz publike predstavio gospodu **Sonju Vraščaj** iz Sežane, aušvicku zatvorenicu (br. 82396), koju je na opatijski event uputila Zveza antifašistov Slovenije.

Gost iz Poljske Domasik, na tečnom je hrvatskom jeziku puni sat izlagao povijest Auschwitza, usput virtualno pro-

vevši uzbudjene posjetioce kobnim logorskim stazama, barakama u kojima su vršeni dubiozni medicinski eksperimenti, podrumima za mučenje, zidom smrti, užasima željezničke rampe u Birkenau, gdje se vršila selekcija za krematorij te fascinantnim eksponatima Memorijalnog muzeja.

Na koncu se odgovaralo na upite posjetilaca. Spontani pljesak je izazvao Domasikov odgovor na pitanje *Kako se osjećate radeći već 25 godina u sredini koja vas neumitno podsjeća ne sve te užase?*: „Spoznaja da radiš nešto društveno korisno jača je od svake neugode... A u ovom času, obzirom na postojeću moralno-političku svjetsku krizu, naš/moj posao poprima globalni značaj.“

Uz završni pljesak valja istaći riječi zahvale što ih je Domasiku uputio gradonačelnik **Dujmić**, kao i nazočnost prijateljskih udruga Buzeta i Liburnije, te mons. **Nikole Uravića**, izaslanika riječke nadbiskupije kao i **Dinka Tamaruta**, predsjednika županijskog SABA.

Oleg Mandić o Ryszardu Domasiku

– Iskoristili smo boravak u našem gradu, na ljetovanju, gospodina Ryszarda Domasika iz Poljske (Oswiecim) da nam jedne večeri u Vili Antonio prenese svoja životno-radna iskustva. Ryszard, naime, broji 25 godina rada u Memorijalnom Muzeju Auschwitz-Birkenau: on je kustos zadužen posebno za posjetioce iz bivše Jugoslavije, odlično govoriti hrvatski i potvrđeni je prijatelj naše Udruge. Učesnici naših posjeta Auschwitzu ga se svi sa simpatijama sjećaju. Zanimljivo za one koji tamo još nisu bili, da se s time upoznaju, a onima koji su već bili da se prisjetе proživljenog, kazao je predsjednik UABA Oleg Mandić, kao dječak uznik toga logora, koji će moderirao razgovor s Domasikom.

Kustos muzeja iz Auschwitza Ryszard Domasik govori u Opatiji o zločinima u nacističkom logoru

OBLJETNICA FORMIRANJA BRIGADE „BRAĆA RADIĆ“

♦ Kod spomenika u šumi blizu Ludbreškog Ivanca polaganjem vijenaca obilježena je 72. obljetnica formiranja Brigade „Braća Radić“ koja je na tom mjestu formirana 4. rujna 1943. godine, a već 31. listopada postala Udarnom brigadom

Ubrigadi je u času formiranja bilo 810 partizana, prvi komandant bio je **Izidor Štrok**, a djelovala je na području sjeverozapadne Hrvatske u sklopu 32. divizije (već od 12. prosinca 1943. kao njena 1. brigada) i 10. Korpusa NOV i POH do oslobođenja i pobjedonosnog ulaska u Zagreb 9. svibnja 1945. godine. Okupljanje antifašista iz gradova Koprivnice i Ludbrega bila je prigoda da se razmijene mišljenja o očuvanju Spomenika NOB-a pa je tako **Stjepan Henezi** iznio mišljenje da je lokalna samouprava dužna voditi brigu o spomeničkoj baštini, a na što je **Ivan Povijač** nadodao da to treba potražiti i potvrditi i u zakonskim aktima. Predsjednik UABA grada Ludbrega **Zdravko Pahor** govorio je o uspješnoj višegodišnjoj kontinuiranoj brizi za spomenike NOB-a na području ludbriške Podravine, dok je načelnik Općine Rasinja **Danimir Kolman** istaknuo da Općina itekako vodi brigu, u skladu s mogućnostima zadnjih četvrt stoljeća i pomaže očuvanju tekovina NOB-a u svakoj prilici, a posebno uz značajne antifašističke obljetnice kojih uistinu ne manjka na području ove prikalničke općine. Na spomen povijesne činjenice da je među ostalim rukovodećim kadrom brigade (Đuka Milosavljević, Ivo Robić, Josip Skupnjak...) bio zamjenikom polit komesara i Franjo Tuđman, reagirala je napomenom **Julijana Špoljar** da bi bilo lijepo i korektno kad bi organizatori mujejskog postava u rodnoj kući dr. Franje Tuđmana u Velikom Trgovišću stavili bar jednu njegovu fotografiju o sudjelovanju u NOB-u ili partizanskoj Brigadi Braća Radić i kako se toga ne

Polaganje vijenaca kod spomenika brigadi „Braća Radić“

treba sramiti. O ratnom putu Udarne Brigade Braća Radić govorio je **Dražen Ernečić** iz Muzeja grada Koprivnice i među ostalim pročitao tekst Partizanske zakletve (*iz iznimne knjige „Kronologija NOB-e naroda Hrvatske“ autora Josipa Skupnjaka i Dragutina Mrkocija*) za koju je na početku ustanka protiv okupatora 1941. godine riječi napisao vrhovni ko-

mandant NOV I POJ Josip Broz Tito. Uz prigodne riječi suorganizatora **Dušana Dulikravića**, vijence su položili - u ime Općine Rasinja načelnik općine **Danimir Kolman**, UABA Ludbreg **Zdravko Pahor**, a u ime UABA Koprivnice, koja je bila i organizator obilježavanja, predsjednik **Ivan Povijač Pipa**.

I.P.P.

Hreljin

Uorganizaciji SABA Primorsko-goranske županije i UABA Bakar, kod spomen-kosturnice na groblju Hreljin, te potom u domu kulture, upriličena je komemoracija povodom 72. obljetnice pogibije boraca 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije. Riječ je o tradicionalnom događanju kojim se obilježava sjećanje i spomen na 107 poginulih partizana, među kojima je bilo najviše

KOMEMORACIJA ZA POGINULE BORCE

Gorana, Primoraca i otočana, koji su dali svoje živote za slobodu tijekom njemačke ofenzive 1943. godine.

Položeni su vijenci kod spomen-kosturnice na hreljinskom groblju, a potom je program nastavljen u Domu kulture Hreljin, gdje su učenici osnovnih škola „Rikard Katalinić Jeretov“ iz Opatije i Hreljina pročitali imena svih 107 poginulih boraca, te recitirali nekoliko prigod-

nih ulomaka iz knjige **Ljube Pavešića „I krv je tekla kršem“**. Prigodnim riječima nazočnima, među kojima su bila izaslanstva antifašističkih boraca i antifašista s područja Liburnije, Gorskog kotara, otočka riječkog prstena, obratili su se predsjednik SABA Primorsko-goranske županije **Dinko Tamarut**, predsjednik UABA Bakar **Marijan Polić** i gradonačelnik Bakra **Tomislav Klarić**.

G. S.

Izborna skupština Društva „Josip Broz Tito“

•Na 6. izbornoj skupštini Društva „Josip Broz Tito“ Rijeka, održanoj 25. rujna 2015. godine, izabrano je novo rukovodstvo. Za predsjednicu je ponovo izabrana Biserka Perman, potpredsjednica je Tamara Kojić, a tajnica Emilija Ivošević

Donesen je novi statut Društva, uskladen s novim Zakonom o udružama te program rada za 2016. godinu.

U raspravi je istaknuta potreba za intenzivnjim povezivanjem antifašističkih organizacija i udruža s ciljem zaštite digniteta antifašističke borbe na suvremen način i sprječavanja širenja fašizma, a to je moguće provesti samo uključenjem većeg broja mlađih u rad Društva. Članovi nastoje oživjeti rad u ograncima izvan Grada Rijeke. Utvrđeni su problemi vezani uz financiranje aktivnosti, budući da se one najvećim dijelom financiraju iz članarine koju uspijevaju prikupiti tek u iznosu od 20 do 25%. Ipak treba reći da Društvo uživa potporu Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije, no ona je ipak nedovoljna za provedbu svih aktivnosti koje Društvo želi provesti kroz svoj program.

Isto tako je izražena zabrinutost zbog lošeg položaja sve malobrojnije populacije antifašističkih boraca iz Drugog svjetskog rata i sve glasnije anatemiziranje civilizacijskih vrijednosti i dostignuća koja su ostvarena pobedom svjetske antifaši-

stičke koalicije, koje je i naš antifašistički pokret bio sastavni dio, te sve otvoreni zahtjevi za rehabilitacijom ustaštva, čime se u društvenoj zajednici stvara novi jaz i podjele i sije sjeme mržnje, zla i nasilja, posebno u mlađoj populaciji.

Uvodno izlaganje na sjednici Društva podnijela je predsjednica Biserka Perman. Istaknula je da „u Hrvatskoj danas postoji atmosfera negativnog pa, usudila bih se reći, i neprijateljskog stava prema antifašizmu, a samim tim i prema Narodnooslobodilačkoj borbi partizana protiv naci-fašističkog okupatora u 2. svjetskom ratu i Josipu Brozu Titu, kao njihovom vrhovnom komandantu.“

Slično smo govorili na izbornoj skupštini prije 5 godina, no danas je ta atmosfera i taj odnos prema antifašizmu i Titu još jači i još glasniji, kazala je Perman.

„Osim ekstremnih izjava vođe opozicije Tomislava Karamarka, izbacivanja Titove biste s Pantovčaka, ulje na vatru doljeva i Katolička crkva, čije vodstvo traži uvođenje ustaškog pozdrava u hrvatsku vojsku i na taj način se nabacuje blatom i dodatno raspiruje mržnju i netrpeljivost prema onima koji su svojom krvlju i svojim životima stvorili preduvjete za neovisnost Hrvatske i osigurali joj položaj među pobjednicima u apokalipsi 2. svjetskog rata, čija se pobjeda u Europi i svijetu obilježava kao najveći civilizacijski doseg novije svjetske povijesti“.

Perman je dodala da je izuzetno „žalosti i brine činjenica da ni dolaskom ljeve koalicije na vlast, nije učinjeno gotovo ništa da se poboljša status sve malobrojnijim borcima NOB-a, da zaživi saborska Deklaracija o antifašizmu iz 2005. godine“, no najviše je „brine činjenica što je u školskim udžbenicima taj dio naše povijesti ostao obrađen sa zanemarivo malo i vrlo selektivno plasiranih informacija koje djeci pružaju potpuno iskrivljenu sliku o vremenu 2. svjetskog rata u Hrvatskoj, kao i poslijeratnoj izgradnji i razvoju zemlje. Titova uloga u stvaranju svjetskog poretka i njegovo sveukupno djelo spominju u nekoliko rečenica, a pri tome višestruko veći prostor i važnost u tim istim udžbenicima daje se ustašama i NDH, koji se prikazuju kao žrtve borbe za hrvatsku državu, a njihov poraz svodi na Bleiburg.“

Nazivi ulica s Titovim imenom diljem svijeta

Svjedoci smo promjena naziva gradova i ulica s Titovim imenom ili traženja pojedinaca ili skupina u pojedinim gradovima i mjestima u Hrvatskoj da se to učini jer je on za njih zločinac. No, nije zločinac za Europu i Svet, što pokazuju i podaci o nazivima ulica.

U zemljama bivše Jugoslavije ulice s Titovim imenom postoje u 41 gradu, u Europi u 10 gradova iz 5 zemalja, a u svijetu u 23 grada iz 11 zemalja, rekla je predsjednica Društva „Josip broz Tito“ u Rijeci Biserka Perman.

Valjalo bi znati i činjenicu da u šest saveznih država SAD-a ima čak 13 gradova s ulicama Titovog imena, podsjetila je Perman.

Kukasti križevi i slova "U" s križem

Biserka Perman podnosi uvodno izlaganje na sjednici Društva „Josip Broz Tito“ u Rijeci

masovna su pojava među grafitima na ulicama, zgradama pa čak i školama i vrtićima. I nikome ništa. Zato se posebno radujem kad su naši osnovnoškolci uključeni u obilježavanja povijesti tog vremena i isticanju zasluga i vrijednosti koje su proizašle iz antifašističke borbe Titovih partizana, no moram primijetiti da su to ipak, nažalost, izdvojeni slučajevi, a ne pravilo, upozorava Biserka Perman.

Ali pitam se je li cijeli svijet bio u zabludi kad je poštovao i uvažavao Tita i njegovo djelo i danas ga uvažava, je li Tito uspio prevariti cijeli svijet? Kako bi zločinac uspio na svoju stranu dobiti radnike, seljake, inteligenciju, omladinu, umjetnike, sportaše, političare i imati svoje štovatelje i simpatizere u svim slojevima društva, različitim društvenim uređenja širom svijeta? Da je bio takav zločinac, kako bi na sprovodu uspio okupiti toliki broj državnika iz cijelog svijeta, iz najrazličitijih političkih uređenja i civilizacija, čak i suprotstavljenih preko nišana, na jednom mjestu, u jedinstvenom stavu svih njih, u dubokoj i iskrenoj žalosti za čovjekom koji svojim grandioznim djelom obilježio 20. stječe? Još je živa slika suza i beznađa građana diljem Jugoslavije.

Nakon izlaganja Biserke Perman i rasprave, Skupština je zaključena izglasavanjem dokumenata i zaključaka te skromnom zakuskom i druženjem.

K.T.

ANTIFAŠIZAM KAO ANTIIMPERIJALIZAM

♦Poslije oslobođenja od fašizma, antifašizam se nije potvrdio u misaonom poimanju slobode i neovisnosti jer je već na startu podlegao raznim oblicima dominacije - Bavi se gotovo samo prošlošću, umjesto da se nastavila i oštra borba s fašizmom i nacizmom u suvremenim uvjetima i suprotstavljanje svim drugim oblicima dominacije i terora koji razorno po ljude i narode djeluju do današnjih dana. Zato se antifašizam mora transformirati u antiimperijalizam

Hrvatska stvarnost života između ultimativne ekspanzije imperijalizma i reakcije staljinizma na početku 21 stoljeća... Za staljinizam nemam ni jedne lijepe riječi, a za imperijalizam još manje... teze su s kojima je predavanje na tribini Udruge antifašista Dubrovnik započeo gost iz Zagreba, prof.dr. Slavko Kulić na temu „Antifašizam kao antiimperijalizam“. Predavanje je 28. rujna ove godine održano u ispunjenoj dvorani dubrovačkog Interuniverzitetskog centra. Šteta što nije bilo profesora i studenata Sveučilišta, oni su izgleda dovoljni sami sebi.

Dr. Slavko Kulić je temperamentno nizao misli potkrepljujući ih primjerima iz života. Gotovo kao da je izlagao program antifašizmu opredijeljenih skupina i ljudi našeg vremena i ne samo njih, nego svih progresivnih stranaka i partija, koje uistinu brinu o boljim uvjetima života za sve ljude, za sve veći broj potlačenih i izrabljivanih, siromašnih i prevarenih. Narod ovoga prostora ima prirodno pravo na očovjećavanje nasuprot raščovjećavanja koje je već dugo na djelu. Ima prirodno pravo na zaštitu svoga zdravlja i na rad, ima prirodno pravo na stalno obrazovanje jer temeljno školovanje nije dovoljno. Ali kapitalizam i imperijalizam, kao njegov najviši oblik sa svim oblicima fašizma, ne zanimaju potrebe ljudi pa ni njihovo obrazovanje. Njih sve više zanimaju puki izvršitelji i poslušnici.

Već se dugo traži novi misaoni oblik poimanja života u slobodi i neovisnosti... Ne govorimo prerano o ovom problemu. Prije bi se reklo da kao ljudi i društvo u cjelini kaskamo za gorućim problemima koji tolikom brzinom narastaju da dramatično dovode u pitanje i čovjeka kao jedinku

i čovječanstvo. Na djelu je „specijalni tretman“. Naime, pravilo je imperijalista – maksimalno „pomagati“ ljudima i zemljama, pomagati im do uništenja. Rezultat toga je dužnička kriza i ropstvo s kojim je suočena većina čovječanstva. „Dužnici svih zemalja ujedinite se!“

Misao antifašizma o poimanju slobode i neovisnosti nakon završetka II. svjetskog rata trebala je ići u pravcu suprotstavljanja novim oblicima dominacije. Antifašizam je bio otpor Europe i svijeta fašizmu i nacizmu. Zato je prije sedamdeset godina i pobijedila svjetska antifašistička koalicija. No, tu se stalo. Poslije oslobođenja od fašizma, antifašizam se nije potvrdio u misaonom poimanju slobode i neovisnosti jer je već na startu podlegao raznim oblicima dominacije. Bavi se gotovo samo prošlošću, umjesto da se nastavila i oštra borba s fašizmom i nacizmom u suvremenim uvjetima i suprotstavljanje svim drugim oblicima dominacije i terora koji razorno po ljude i narode djeluju do današnjih dana. Sjetimo se samo tragičnih ratnih događaja s kraja prošlog stoljeća, masovnih stradanja i povampirenog zla na ovim našim prostorima, pred očima nam je tragedija zemalja Azije i Afrike sa izbjegličkom krizom velikih razmjera i s teško sagledivim posljedicama. Zato, u novim uvjetima, antifašizam se mora transformirati u antiimperijalizam. Da se suprotstavi dužničkoj doktrini u koju se nas uvele političke elite i financijska oligarhija koja je iznad politike. Zašto antifašizam nije došao do kolektivne svijesti da se brani od novih oblika ovisnosti i neslobode? Zato što mi šutimo o tim novim oblicima dominacije, a obruč

dužničke krize se sve čvršće i nemilosrdnije steže.

Sve političke elite i političke vlasti ustoličene su izvana, počesto i posredstvom izdajica naroda. No, o tome se šuti i zato nama treba kritika šutnje jer se sve uglavnom radi bez znanja naroda. Rezultat je da su uspjeli izbaciti narod iz politike, a radnike iz ekonomije. Gospodarstvo je opustošeno i porušeno ili prodano u bescjenje tajkunima, domaćim i stranim. Mladima poruka da o njihovoj slobodi i neovisnosti neće odlučivati nikо u njihovo ime već na tome moraju raditi i izboriti se sami. Poslije Drugog svjetskog rata, od 1944. do osamdesetih bio je klasičan unutrašnji sukob protiv drugog, drugačijeg mišljenja. Rat je proizvod ljudskog uma i pohlepe. U takvom niskom stanju svijesti, duh monetarizma vlađa svijetom. Treba vidjeti gdje je uvjet našeg opstanka: u nama, ili zavisi o tuđoj moći? - upitao je dr. Slavko Kulić, naglasivši za kraj svoga slojevitog predavanja da ludska vrsta mora živjeti u povjerenju da bi preživjela. Životinje žive u strahu, a nama ljudima treba suradnja umjesto sukoba. Izgubili smo pojам o slobodi i neovisnost i, zapravo, ne znamo što će biti sutra. Ubijena je volja za kolektivnom svijesti. Sposobnost za kolektivnu svijest vrlo je važna, jer se jedino tako može pružiti otpor imperijalizmu. Ta svijest jest mikro svijest pojedinca i kolektivna svijest naroda koja traži: povjerenje kao temelj međuljudskih odnosa umjesto života u strahu; razumijevanje sa suošćenjem drugih oblika života, posebno unutar ludske vrste i suradnju kao temeljni princip – rekao je uz ostalo dr. Slavko Kulić na tribini dubrovačkih antifašista.

Krešimir Ladik

U-ređivanje antifašističkih spomenika

Ostvarili smo tisućjetni san. Ovo je stoti broj „Glasa antifašista“. Lijep i rijedak jubilej. E sad ipak da objasnimo kakve veze ima tisućjetni san uz brojku 100. Naime, zašto ne bismo i mi istaknuli da je prvi broj našeg lista izšao 1995. godine, a to je bilo u prošlom tisućjeću. To je bilo drugo, a ovo sad je treće tisućjeće.

Ali idemo, kao i uvijek u „Glasu“, na aktualne teme. Izbori su tu. Treba glasati i opredijeliti se za političku opciju. To radi narod, a političke stranke nude programe. Crkva u politiku uopće ne spada, po europskim i demokratskim kriterijima. No, sisački biskup Košić se javlja upravo u političko vrijeme, pa kaže da se ne petlja u politiku, iako je poslao poslanicu svim crkvama svoje biskupije u kojoj daje naputke za koga glasati. U jednom dnevnom listu slika se Košić kako kosi travu na svom imanju, na kojem vjerojatno ima i puno korova. Ali trava smeta korovu pa ga valja sačuvati i proširiti.

I sam kaže da se njegova poslanica čitala u svim crkvama sisačke biskupije, a u njoj savjetuje, vjerojatno u ime Svevišnjeg, za koga ne glasati i biti protiv. Naravno da se onda podrazumijeva kome zaokružiti „za“, jer biskup ne može baš toliko zamuljati. Politizirajući Crkvu, biskup Košić poručuje u poslanici „da u nedjelju prije izbora molimo za novu vlast i novi Sabor, ali da to ne bude nenarodna i protunarodna vlast“. I dalje Košić politički poručuje: To ne znači da sam se opredijelio protiv neke političke opcije, koju sam još na početku u travnju 2012. nazvao „nenarodnom, zbog odustajanja Sabora nad komemoracijom u Bleiburgu“. Rekao sam da je „sramotno da ta vlast nije uz svoj narod, jer se posvećuje štovanju žrtava samo jedne skupine, ali ne i cijelog naroda“. Još on kaže: „Forsiraju antifašizam, a to je zapravo samo smokvin list za komunizam i žeze zaštiti komunističke zločine“. I da ga ne bismo previše citirali i širili korov u našu javnost, još ćemo samo dodati što biskup Košić kaže, tvrdeci da dobiva etikete: „Boli me da sam naci-biskup“ kazao je on i dodao da „kod nas 1945. nije došla stvarna sloboda“. Ipak ostao je nedorečen, naime nije naveo što ga boli.

Inače, uslijedilo je niz reakcija

oko inicijative da se „Za dom spremni“, koji je bio službeni pozdrav ustaško-fašističkog pokreta, uvede kao službeni pozdrav Oružanih snaga Republike Hrvatske, koju su potpisali upravo on - sisački biskup Vlado Košić, ali i zagrebački pomoćni biskup Valentin Pozaić, te nekoliko katoličkih svećenika i redovnika. Uz to je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, izjavio kako ima prijedlog da se na takve teme odgovor traži peticijom ili referendumom. Pa tako on veli: „Ostajući dakle na demokratskoj razini, imao bih prijedlog s obzirom na ovu i slične teme o kojima se nerijetko traži očitovanje putem peticije ili referendumu. Pogotovo kad se radi o dvoznačnim i nedovoljno definiranim pojmovima koji najčešće izazivaju napetosti i prijepore. A čini se da pozdrav ‘Za dom spremni’ ulazi u to područje dvoznačnosti i nejasnoće“ – izjavio je Puljić. Njegov stav izazvao je žestoku kritiku i vrlo ozbiljnog njemačkog lista „Die Zeit“. Nećemo prepričavati, nego navesti što njemački list kaže. „Neki dostojanstvenici Katoličke crkve otvoreno suosjećaju s ustašama“, piše u tekstu koji je Die Zeit objavio u svom internetskom izdanju pod naslovom: „Hrvatski nadbiskup poziva na referendum o fašističkom pozdravu“. Za njemački list nikakve dvojbe nema – navodi kako su pozdrav „Za dom spremni“ koristili „hrvatski ustaški fašisti“ – saveznici Hitlerove Njemačke.

– Prava je istina, tvrdi povjesničar Hrvoje Klasić, da je „Za dom spremni“ kao pozdrav uveden tek utemeljenjem fašističke ustaške tzv. Nezavisne Države Hrvatske te da je to ekvivalent njemačkom „Sieg Heil“. Pozivao sam sve one koji šire laži da pokažu jedan jedini dokaz. To je lako provjeriti. Libreto opere Nikola Šubić Zrinski je svima dostupan. „Za dom spremni“ u toj operi ne postoji, kao što nije nigdje zabilježeno da je netko prije na taj način pozdravljaо, kaže Klasić i dodaje da pokliča, često korištenog na nogometnim tribinama – „U boj, u boj, za narod svoj!“ također nema u navedenoj operi. Upravo je zanimljivo da takav stih postoji samo u pjesmi srpskog autora Jove Jovanovića Zmaja „Bojna pesma“ iz 19. Stoljeća, koja govori o

oslobađanju Srba od Turaka, navodi Klasić.

– Hoćemo li održati i referendum je li ‘Sieg heil!’ bio nacistički pozdrav – upozorio je na izjavu nadbiskupa Puljića predsjednik saborskog Odbora za Ustav Peđa Grbin.

Da se vratimo i nekim drugim „izbornim“ događanjima. Slavonska sokolska garda (SS Garda) Glavaševog HDSSB-a u crnim uniformama postrojila se na Markovu trgu ispred Hrvatskog sabora i Banskih dvora. Riječ je o ceremoniji kojom je čelnštvo HDSSB-a započelo predaju svojih izbornih lista Državnom izbornom povjerenstvu. U uvježbanoj koreografiji sudjelovalo je 30-ak osoba odjevenih u crne odore sa crnim beretkama na glavama. HDSSB-ov slogan u izbornoj kampanji je, vjerojatno ne slučajno, „Za svoj dom“.

Ovo je jedinstven slučaj u Europi. Možda se hoće uvesti nova praksa da na izbornim mjestima stranke dovode vojsku i da ona odlučuje, umjesto dosadne demokracije i neizvjesnog glasanja naroda.

Inače župan Splitsko-dalmatinske županije Zlatko Ževrnja uveo je novu praksu. I bez garde s crnim odorama. Zasad. I renovira antifašističke spomenike. Jednostavno. Iskoristi postojeći antifašistički spomenik, pobriše imena boraca NOR-a i žrtava fašizma i postavi novu ploču u boji. Tako da slovo „U“ bude jako istaknuto, a prvo polje na hrvatskom grbu bijelo. Baš onako kako su ga koristile ustaše. A on je ponosan jer je spomenik „U -radio“, a nije srušio.

Idemo na vedrje teme. Ljetos se na moru prevrnuo leut s trojicom ministara. U Murterskom akvatoriju, kao član posade leuta, jedrio je ministar pomorstva, prometa i infrastrukture Siniša Hajdaš Dončić i prevrnuo se prilikom okretanja oko bove na regati Latinsko idro. U brodu su bili i ministar turizma Darko Lorencin te ministar okoliša i prirode Mihael Zmajlović. Svi su upali u more, ali svi znaju plivati i nije bilo frke. Latinsko idro je regata tradicijskih brodova koja se održava 18. godinu zaredom. Pitanje je što bi bilo da su se na tom mjestu našli proteklih godina političari neke druge opcije, bili se snašli i ostali iznad vode, jer se ni na suhom nisu snašli.

OBNAVLJANJE SPOMEN-OBILJEŽJA

♦U selima Branešci i Sloboštini kod obnovljenog spomenika i nove spomen-ploče posvećene stradalim civilima tijekom 1942. godine od strane režima NDH upriličeni komemorativni skupovi

Požeško-slavonska županija obuhvaća područja bivših općina Pakrac i Požega s požeškom kotlinom te obroncima Dilj gore, Krndije, Papuka, Ravne gore, Psunja i Babje gore, kao i pakračko-lipički kraj s dijelom brdskih predjela Psunja. Ovi dijelovi povezani su udolinom kojom vodi cesta Požega-Pakrac, a nekada je išla i šumska pruga koju su povremeno koristili partizani. Okolne planine i naselja po njihovim obroncima pružali su povoljne uvjete za razvoj Narodnooslobodilačkog pokreta.

Razvoj NOP-a doveo je od prvih partizanskih grupa i odreda do osnivanja 1. slavonskog partizanskog bataljuna u prosincu 1941. godine, kada je u isto vrijeme osnovan i prvi Narodnooslobodilački odbor – organ nove demokratske vlasti. Teror okupatora i ustaškog režima, te dugotrajne borbe doveli su do velikog broja žrtava – poginulih boraca i civila. U znak sjećanja na žrtve i zahvalnosti palim borcima podignuta su na području Požege 122 spomen-obilježja, a na prostoru Pakraca 120. Nažalost, u vrijeme Domovinskog rata i nakon njega, većina spomenika je srušena ili oštećena.

Udruge antifašističkih boraca i antifašista Pakrac-Lipik i Požega

čine velike napore kako bi obnovili dio spomen-obilježja. U tome, u posljednje vrijeme nailaze i na sve veće razumijevanje i potporu tijela vlasti u Požeško-slavonskoj županiji i Ministarstvu branitelja RH.

Dana 11. kolovoza 1942. godine u selu Branešci stradalo je 87 mještana (većinom žena i djece) od strane režima NDH. Spomenik koji je posvećen nevinim žrtvama, obnovljen je nedavno na inicijativu UABA Pakrac-Lipik. Na prigodnom skupu u povodu 70. obljetnice pobjede nad fašizmom i obnovljenog spomenika okupili su se brojni poklonici antifašizma, potomci stradalih, među njima i velik broj mlađih. Skup su, među inim, pozdravili Stjepan Mešić, počasni predsjednik SABA RH i Vesna Nađ, pomoćnica ministra branitelja RH.

Tragičan događaj od 16. kolovoza 1942. godine kada su okupatorske snage zajedno sa ustašama u Sloboštini podno Papuka ubile i pobacale u pet seoskih bunara 1.368 žena, djece i staraca s područja okolnih sela i Kozare, obilježen je također komemorativnim skupom. Danas je to selo pusto u pitomoj i plodnoj Požeškoj Zlatnoj kotlini s porušenim i devastiranim kućama, ali i spo-

men-obilježjima, koja su podsjećala namjernke na taj stravični događaj od 16. kolovoza 1942. godine. Dva obeliska na Spomen-kosturnici minirana su 1991/92. godinu, uz devastiranje cijelog Spomen-obilježja, a sada su članovi UABA Požega i SNV Požeško-slavonske županije očistili teren i postavili novu Spomen-ploču prošle godine.

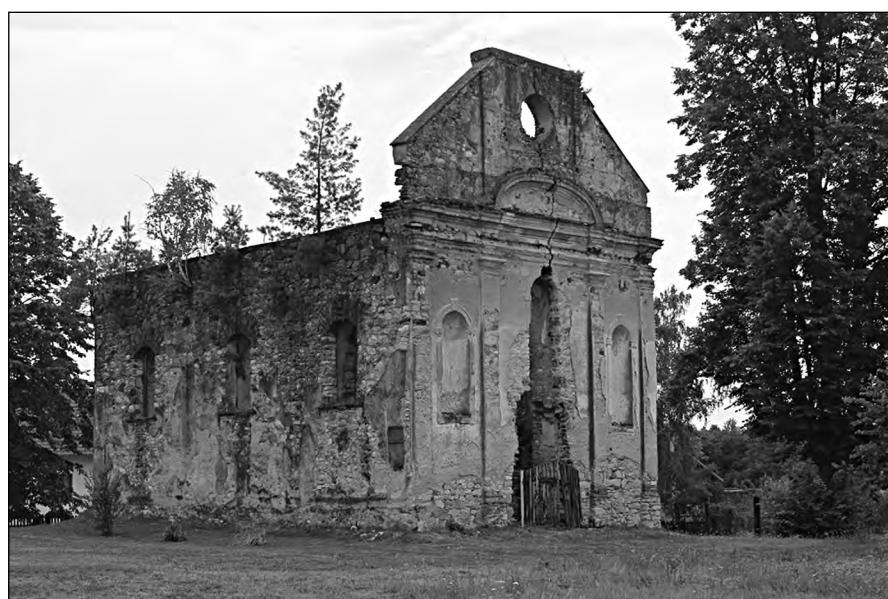
Spomen područje 5 bunara, sa crkvom Sv. Nikole sada je u sklopu Etno sela općine Brestovac, a Spomenik majke s djetetom je miniran 1992. godine, ali do danas nije obnovljen.

Vijence i cvijeće ispred nedavno novopostavljene spomen ploče na mjestu srušenog spomenika položila su izaslanstva Požeško-slavonske županije na čelu sa dožupanom Miroslavom Grozdanićem, UABA Pakrac-Lipik, Požege, Daruvara i ZUABA ŽŽ i GZ. Petar Miščević, član UABA Jug Zagreb evocirao je zbivanja kada je kao dijete slučajno preživio masakr (od smrti ga je spasio češko i katoličko porijeklo njegove majke). Osudio je najnovije pojave revizije i iskrivljavanja povijesti antifašističke borbe, loš odnos prema antifašizmu i nedopustivo pomanjkanje gradiva u povjesnim udžbenicima o NOB-u i antifašističkoj borbi i postignućima izgradnje.

Tajnik UABA Požega Kazimir Semunović kazivao je stihove inspirirane ovim stradanjem, a Kati Holjevac, predsjednici UABA Požega uručena je zahvalnica Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba za plodonosnu suradnju.

Članovi UABA Požega veoma su agilni u nastojanjima da obnove što više spomen obilježja na svom području. Prikupljaju sredstva, daju dobrovoljne priloge i sudjeluju u uređenju okoliša. Nedavno su obnovljeni spomenici u Šrabutniku, Podsreži, grobnica narodnog heroja Nikole Demonje na brdu Blažuj u Kamenkoj, uređen okoliš kod srušenog spomenika „Partizan“ u Leštu...

B. M.

Crkva Svetog Nikole u sklopu Etno sela općine Brestovac

•Redovna skupština UABA Jug sumirala rezultete djelovanja u proteklom razdoblju i usvojila plan aktivnosti za naredni period

STALNO UZLAZNOM LINIJOM

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Jug Zagreb realizirala je planirane zadatke u proteklom razdoblju predviđene programom, uz masovno sudjelovanje članova. Usvojen je plan aktivnosti za naredni period. I nadalje je obveza na ostvarenju sadržaja programskega načela i očuvanju jedinstva članova te jačanje organizacije kroz aktivnosti na terenu, borbom za istinu i tekovine NOB-a. Naglašena je i potreba intenziviranja aktivnosti na omasovljavanju i pomlađivanju, te prijemu novih članova, posebno mladih. To je, između ostalog, rečeno na redovnoj skupštini UABA Jug na kojoj je usvojen novi Statut, usklađen s odredbama novog Zakona o udruženjima i prihvaćen izvještaj o radu.

Brojne aktivnosti realizirane su u sklopu obilježavanja 70. obljetnice oslobođenja Zagreba i jubileja pobjede nad fašizmom. Posebno je uspješna bila tribina u selu i akcija uređenja okoliša spomen-obilježja u kojoj je sudjelovao velik broj članova. Spomenici i spomen-obilježja se redovito održavaju i obilaze povodom povijesnih datuma iz NOB-a, polazu se vijenci i upriličuju sati povijesti. Tako je bilo u Remetincu, Stupničkoj šumi, na Omladinskom groblju Rakov Potok, na grobu narodnog

heroja Kreše Rakića, u selu Horvati i spomenicima palim borcima i žrtvama fašizma u Kupinečkom Kraljevcu, Gornjem Dragonošcu, u šumi Havidovići, Odri i naselju Čehi.

Udruga je bila nositelj organiziranog posjeta komemoraciji prvim žrtvama ustaškog terora u Gudovcu, ostvarena je uspješna suradnja sa UABA Bjelovar. Također članovi udruge obišli su Sloboštinu kod Požege u povodu obilježavanja stradanja 1368 nedužnih žrtava gdje je ostvarena suradnja sa UABA Požege. Organizirana je proslava Međunarodnog dana žena u Češkom domu u Zagrebu i po prvi puta obilježavanje nekadašnjeg Dana borca.

Problem financiranja i nadalje je aktualan. Ove godine zaprimljena je donacija Željka Milića od 5 tisuća kuna, a Grad Zagreb odobrio je samo 10 tisuća kuna. Prihodi od članarine su zanemarivi. Udruga ima 414 člana, od kojih je 175 žena. Desetak članova su branitelji, ali udruga za sada nije uspostavila nikakvu suradnju sa udruženjima hrvatskih branitelja proizašlih iz Domovinskog rata. Dio članova napustio je udrugu, no dosad nisu analizirani razlozi takvog čina.

Dodajmo da u okviru UABA Jug djeluje i Sekcija zrakoplovnih vojnih umirovljenika.

Stjepan Šafran

IN MEMORIAM

MARIO KUZELE 1950.-2015.

Mario, sin antifašističkih orijentiranih roditelja Petra Kuzele i Nade Ambrožić umro je u 66. godini života nakon duge i teške bolesti. Bio je vrijedan i savjestan na svom radnom mjestu u Graskoj upravi grada Zagreba i aktivan član u niz udruženja civilnog društva. Bio je predsjednik Zagrebačkog zrakoplovno-tehničkog savez Rudolfa Peresina, Ronilačkog kluba Dubina, Maketarskog kluba Mig Zagreb te član Odbora za međunarodnu suradnju pri Savezu antifašističkih boraca i antifašista RH.

Za svoje aktivnosti primio je brojna priznanja i nagrade.

NELA VOŠNIK KUČINA 1926.-2015.

Rođena u Sušaku (Rijeka). Aktivno je djelovala u NOP-u, a s proljeća 1943. godine priključuje se partizanskim jedinicama. Radila je kao bolničarka u Drežnici, kasnije se „u hodu“ ospozobljiva i radila kao instrumentarka u vojnoj bolnici Petrova gora. Završava sanitetsku školu IV. korpusa i s partizanskom kurirškom ekipom prolazi kroz Kordun, Liku, Gorski kotar da bi konac NOB-a dočekala u borbama kod Ilirske Bistrice.

Nakon oslobođenja radila je u Vojnoj bolnici u Zagrebu, te na Rebru. Odlikovana je Ordenom zasluga za narod sa srebrnom zvjezdrom.

MIRKO CANKL 1929.-2015.

Rođen u Lasovac brdu (Bilogora). U rujnu 1944. godine priključio se kao petnaestogodišnjak Brigadi „Braća Radić“ s kojom je prošao trnovit borbeni put do konačnog oslobođenja zemlje.

Poslije rata radio je u organima unutarnjih poslova na području Istre te u Čazmi. Nakon umirovljenja aktivno je djelovao u društveno-političkim organizacijama. Bio je agilan u radu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Čazme, a u jednom mandatu je bio član Predsjedništva.

Mladi antifašisti Zadra

Brišu fašističke grafite i ‘vraćaju’ narodne heroje

•Zadarski antifašisti krenuli su u akciju u kojoj poništavaju fašističke grafite i na mnogim mjestima ‘vraćaju’ narodne heroje na zadarske ulice, poručujući na taj način da se neće miriti s promjenama koje su nastale i da je antifašizam trajna vrijednost koja se ne može izbrisati

Zadnjih mjecec dana mladi antifašisti okupljeni oko Antifašističke akcije Zadar provode pravi mali grafiterski rat kroz akciju poništavanja fašističkih poruka i simbola s gradskih zidova. Istovremeno s akcijom “brisanja” provode akciju reafirmacije heroja narodnooslobodilačke borbe, tako da imena narodnih heroja ispisuju na zidovima ulica koje su nekada nosile njihova imena.

Tako su nastali graffiti poput “Bit će opet Marka Oreškovića” kod male pošte, “Ulica Ive Lole Ribara” na zidu kraj kazališta na Kalelargi, “Ulica Blaža Valjina domoljuba i antifašista” na Voštarnici, “Bolje Velimir Škorpik nego Velimir Bujanec”, ili “Uvik Hrvat, nikad ustaša” također na Voštarnici.

Svoju akciju mladi antifašisti fotografski dokumentiraju i objavljaju na

facebook stranicu, a informacije dopunjavaju kratkim biografijama heroja NOB-a sa zadarskog područja, kao što su Nenad Parenta, Velimir Škorpik, Ante Banina, Maksimilijan Baće, Krsto Ljubičić i drugi.

Dopisivanjem postojećih grafita usmjerenih protiv izbjeglica ili intervencijom na postojeće grafite sa simbolima fašizma, nacizma i rascizma tako da im mijenjaju naboju u plus, mladi antifašisti poslali su svoje poruke. Prvu, da je hrvatsko društvo, odnosno zadarska sredina, zabora-

Grafit mladih antifašista Zadra na ulici koja je nekad nosila ime Marka Oreškovića

vilo na vrijednosti koje štiti hrvatski Ustav i, drugo, da komunalni redari u Zadru godinama nisu radili svoj posao. Možda nakon ove akcije ipak reagiraju.

BRINDISI

Zgrade u obliku svastika

•Niz građevinskih objekata u obliku nacističkog simbola izgrađen je još prije četvrt stoljeća, a nalaze se u blizini turističkih lokaliteta

Google karte i snimke iz zraka, Carovigna u provinciji Brindisi u talijanskoj regiji Puglia pokazale su niz zgrada koje su izgrađene u obliku svastike!!!

Čitava serija građevinskih objekata koji su dizajnirani u obliku nacističkog simbola izgrađena je još u 90-im godinama, a kompleks vila nalazi se između turističkih lokaliteta Specchiolla i Pantanagianni.

Danas, 25 godina nakon što su izgrađene, snimke iz zraka otkrile su njihov oblik, zbog čega je talijanska stranka Rifondazione comunista zatražila hitno objašnjenje od lokalnih vlasti i onih koji su dozvolili „arhitektonsku gradnju u stilu Trećeg Reicha“, prenosi talijanski dnevni list La Repubblica.

Izgled vila ocijenjen je više nego li sramotnim te je već gradonačelniku Carmineu Pasqualeu Brandiju upućen formalni zahtjev da se cijeli slučaj

detaljno ispita i pronađu odgovorne osobe za takvu uvredljivu gradnju koja je otkrivena tek zahvaljujući internetskom portalu globalist.it.

Posebice se u zahtjevu traži ime osobe koja je odobrila urbanističke planove, a zatim i građevinske radove. Za sada iz gradonačelnikova ureda nije stiglo nikakvo službeno priopćenje niti pojašnjenje vezano uz otkriće.

Kako iznosi La Repubblica, u svakom je slučaju jasno da čak i ako se razotkrije tko je idejni projektant kom-

Snimke iz zraka pokazale niz zgrada u Brindisiju sramotno izgrađenih u obliku svastika

pleksa te tko je izdao odobrenje za takvu gradnju vila, bit će jako teško, ako ne i nemoguće, nakon toliko godina ukloniti čitav kompleks s obale.

Otvorena izložba „Sloboda narodu! Antifašizam u Istri“

U Povjesnom i pomorskom muzeju Istre na pulskom Kaštelu otvorena je izložba „Sloboda narodu! Antifašizam u Istri“ kojom se obilježava 70. godišnjica od završetka Drugog svjetskog rata, oslobađanja zemlje od okupatora i pobjede nad fašizmom i nacizmom.

Izložba je otvorena 25. rujna, na povijesni dan kada je 1943. godine donesena odluka o sjedinjenju Istre s Hrvatskom, a moći će se razgledati do 30. svibnja 2016. godine.

Svečano otvaranje je započelo partizanskom pjesmom Bella ciao u izvedbi ženskog zbora „Praksa“, a okupljenima su se obratili autori izložbe - ravnatelj Muzeja Gracijano Kešac i kustosica Lana Skuljan Bilić, te župan Istarske županije Valter Flego, koji je izložbu svečano otvorio.

Na izložbi je prikazana povijest nastanka i razvoja antifašističkog pokreta u Istri i djelovanje istaknutih ličnosti od talijanske okupacije u studenom 1918. do završetka diplomatskih borbi za Istru na Mirovnoj konferenciji u Parizu u veljači 1947. godine.

- Uz predstavljanje bogatog fundusa ovog muzeja, cilj izložbe je ukazati na važnost i značenje jednog od najburnijih razdoblja istarske povijesti 20. stoljeća i doprinijeti pozitivnom vrednovanju antifašističkog i narodnooslobodilačkog pokreta te očuvanju povijesnih činjenica od zaborava ili iskriviljavanja, rekla je Lana Skuljan Bilić. Izložba je namijenjena širokom krugu posjetitelja, osobito studentima i djeci školskog uzrasta.

Uz bogatu muzejsku građu iz fundusa Povjesnog i pomorskog muzeja Istre postavljeni su i eksponati iz privatnih ostavština, od hladnog i vatre nog oružja, vojne opreme, zaštava, fotografija, knjiga i brošura do dokumentarnog filma autora Igora Jovanovića i Igora Šaponje, s video svjedočanstvima Istrana koji su preživjeli strahote njemačkih i talijanskih koncentracijskih logora.

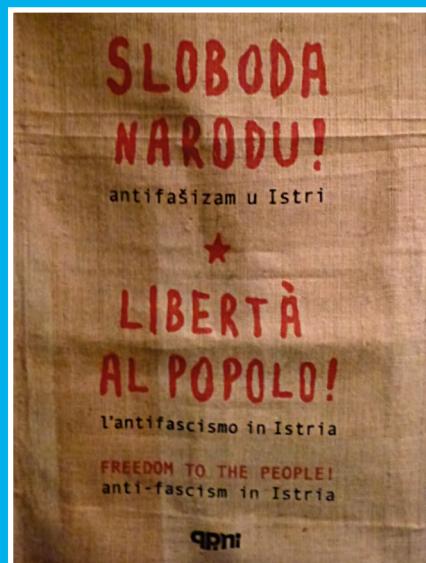
S.T.

Slika 1 – U muzeju bista Tita i njegova povijesna izjava – Tude nećemo, svoje nedamo!

Slika 2 – Izložbu je, u prisustvu brojnih posjetitelja, svečano otvorio župan Istarske župnije Valter Flego

Slika 3 – Plakat za izložbu

Glavni obelisk Spomen-groblja logora Kampor